

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 23

ΕΙΣ ΤΟ ΚΥΝΟΣΑΡΓΕΣ

Εἶδομεν προσφάτως δημοσιευόμενον παραστατικὸν καὶ ἐντυπωσιάζοντα πίνακα, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμφανίζονται τὰ θερμὰ—ὅπως ἀποκαλοῦνται—σημεῖα τῆς γῆς. Αἱ χῶραι δηλαδὴ ἐκεῖναι, ὅπου καὶ σήμερον διεξάγονται τοπικοὶ πόλεμοι· καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας—δὴ μὴ γένοιτο—ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ προέλθῃ ἡ πυρκαϊὰ μιᾶς γενικωτέρας καὶ παγκοσμίου συρράξεως.

★

Σκληρὰ ὄντως, ἀδυσώπητος, καὶ ἀδιάπτωτος διεξάγεται ἡ πάλη τῆς ἐπικρατήσεως μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν, πού εἶναι δυστυχῶς ἀνεπανορθώτως βυθισμένοι εἰς τὰ τενάγη τοῦ εὐδαιμονισμοῦ. Φλόγες ὑποβόσκουν παντοῦ περὶ ἡμᾶς. Καὶ ἀλλοίμονον, ἂν αἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ, ἐπικρατοῦσαι τῶν ὑπνωττουσῶν συνειδήσεων, ἐπιτρέψουν νὰ τὰς ὑψώσῃ μετεώρους ἄνεμος παραφροσύνης. Ἡ ἀνθρωπότης θὰ εὐρεθῇ εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου τῆς αὐτοκαταστροφῆς. Καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν τεχνικὸν πολιτισμὸν μας, διὰ τὸν ὁποῖον τόσον ἐπαιρόμεθα, θὰ καλύψῃ τέφρα καὶ σποδός. Διότι εἰς τὰς ἡμέρας μας αὐτὰς ἐπαναλαμβάνεται τὸ μέγα δράμα τοῦ Ἑωσφόρου καὶ τοῦ Προμηθέως. Ἀλλὰ ὑπὸ μορφὴν περισσότερον ἀγγώδη. Διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει θέσει ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν του τεραστίας καταστροφικὰς δυνάμεις. Καὶ δὲν θὰ κριθῇ μόνον ἡ μοῖρα τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀξιών, τὰς ὁποίας μὲ τόσον μόχθον συνεσώρευσαν ἀναρίθμητοι γενεαί, ἀλλὰ καὶ ἡ μοῖρα τοῦ καθενὸς ἐξ ἡμῶν. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἐπιβίωσις τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι ἄγνωστον, ἂν περισωθῇ μετὰ τὴν θεομηνίαν.

★

Καὶ ἐρωτῶμεν, σιωπηλοὶ καὶ πλήρεις δέους. Πῶς εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ προληφθῇ μία τόσον ἀνήκεστος συμφορά, τῆς ὁποίας τὸ δράμα καὶ τὴν εἰδεχθῆ μορφὴν ἐδοκίμασεν ἡ χώρα μας καὶ ὁ λαὸς μας κατὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους, καὶ εἰς τὸν ἀπαίσιον συμμοριτοπόλεμον; Πῶς θὰ λωφάσουν τὰ παφλάζοντα κύματα τῆς ἀγροικίας, τῆς βαρβαρότητος, τῶν ἀχαλινώτων ἐνστίκτων, τῶν ἀδιαλλάκτων παθῶν, καὶ τοῦ τυφλοῦ μυστικισμοῦ τῆς βίας, πού ἀπειλοῦν νὰ καλύψουν μὲ τὰ ἐρέβη τῆς ἀρχεγόνου βίας τὰ πάντα;

★

Χωρὶς καμμίαν ματαίαν καύχησιν, πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι ἡ ἀπάντησις ἔχει δοθῆ ἀπὸ τὴν φυλὴν μας καὶ ἀπὸ τὴν τρισχιλιετῆ ἀγωνιστικὴν διαδρομὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ στίβου. Καὶ εἶναι διαυγής, ὅπως μία αὐγὴ τοῦ Ἀπριλίου· καὶ ὅσον τὸ κρυστάλλινον νᾶμα μιᾶς ὀρεινῆς πηγῆς. Διότι, ἀναμφισβητήτως, ἡγετικὸς ὑπῆρξεν ὁ ρόλος τῆς καὶ ἡ ἱστορικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος ἐχάραξε δημιουργικὰς κατευθύνσεις καὶ ἀπέβη λάβαρον ἐμψυχωτικὸν εἰς ὅλας τὰς κρίσιμους στιγμὰς τοῦ κόσμου.

★

Διότι διῆλθε καὶ διέρχεται διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ διὰ τοῦ μαρτυρίου. Διότι ὁ πολιτισμὸς τῆς οὐδέποτε ὑπῆρξεν εὐδαιμονικός. Ἄλλ' ἀέναος ζήτησις τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς, καὶ ἀδιάπτωτος κατάκτησις τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς «εἰκόνας» τοῦ Θεοῦ. Ὑπῆρξεν ἀκόμη συνείδησις τοῦ χρέους καὶ τοῦ ὀφει-

λομένου σεβασμοῦ πρὸς τὰς παμφώτους καὶ τιμιωτάτας παραδόσεις μας. Παραδόσεις, τῶν ὁποίων δὲν εἴμεθα ἀπλοῖ θεματοφύλακες. Ἄλλὰ τὰς ζῶμεν, ὡς ἀκαταλύτους δημιουργικὰς δυνάμεις.

*

Ἄξι, δὲν πιστεύομεν ποτὲ ἡμεῖς, ὡς Ἔθνος, ὅτι εἴμεθα ἄτομα καὶ μόνον, πού ζοῦν ἓνα οἰονδήποτε παρόν, πρὸς κορεσμόν ἀπλῶς τῆς ψυχῆς των ἀπὸ τὰ μάταια ὑλικά ἀγαθὰ. Ὅσακις ἐπεκράτησεν μεταξὺ ἡμῶν μία τοιαύτη ἀντίληψις, ἐγνωρίσαμεν πτώσει καὶ ἀδοξίαν καὶ καταισχύνην. Διὰ τοῦτο τὴν θεμελίωσιν τῆς Ἐθνικῆς μας ζωῆς τὴν ἐστηρίζαμεν πάντοτε ἐπάνω εἰς τὴν φωτεινὴν συνείδησιν, ὅτι τὸ Ἔθνος ἀπαρτίζεται ὄχι μόνον ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς μας τῶν περασμένων αἰώνων, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγεννήτους τοῦ μέλλοντος. Καὶ ὅπως λέγει ὁ Ἐθνικός ποιητὴς Παλαμᾶς, ὑμῶν τὸν ἀκατάλυτον δεσμόν πού συνδέει τὸν Ἕλληνα μὲ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον:

Γνώμες, καρδιές, ὅσοι Ἕλληνες,
ὅ,τι εἴστε-μὴν ξεχνᾶτε-
δὲν εἴστε ἀπὸ τὰ χέρια σας
μονάχα. Ἄξι! Χρωστᾶτε
καὶ σὲ ὅσους ἤρθαν, πέρασαν,
θάρθουνε, θὰ περάσουν.....
Κριτὲς θὰ μᾶς δικάσουν
οἱ ἀγέννητοι, οἱ νεκροί.....

Ἄπὸ τὴν ὑψηλὴν δὲ αὐτὴν ἀντίληψιν ἀνέθοσαν καὶ ὁ Μαραθῶν, καὶ αἱ Θερμοπύλαι, καὶ ἡ πύλη τοῦ Ρωμανοῦ, καὶ οἱ Ἐλευθεροὶ πολιορκημένοι τοῦ Μεσολογγίου, καὶ προσφάτως τὸ θαῦμα τοῦ Πίνδου.

*

Διὰ τοῦτο, κάμνομεν ἐκκλησίαν ἀπὸ τὰς στήλας αὐτὰς πρὸς τοὺς πολιτικούς καὶ πνευματικούς μας ἡγέτας, ὅπως ἀγρυπνοῦν, διὰ νὰ μὴ ἀπογυμνωθῇ ὁ λαὸς μας, ἀπὸ τὴν ἀχειροποιήτον καὶ ἀπαστράπτουσαν πανοπλίαν τῶν τιμίων του παραδόσεων. Δυστυχῶς οἱ πνέοντες ἄνεμοι μᾶς φέρουν, ὄχι «ὀσμὴν πνευ-

ματικῆς εὐωδίας», ἀλλὰ σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως. Καὶ ὑπάρχουν δυστυχῶς πολλοί, πάρα πολλοὶ εἰς τὴν χώραν μας, οἱ ὅποιοι προσδοκοῦν «ὡς κάποιαν λύσιν» τὴν εἰσβολὴν τῶν βαρβάρων. Καὶ ὅλαι μας αἱ ἐλπίδες συγκεντροῦνται εἰς τὴν νεότητά μας. Καὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν μας, πού αὐτὴ μᾶς ἐστήριξεν εἰς τὰς θλίψεις μας· αὐτὴ ἐπτέρωσεν τοὺς δραματισμούς μας· καὶ αὐτὴ μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι διὰ τοῦ σταυροῦ θὰ λυτρούμεθα καὶ θὰ προσεγγίζωμεν τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ.

*

Ἄς προχωρήσωμεν λοιπὸν θαρραλέως εἰς τὸν ἱερόν καὶ καθηγιασμένον στίβον τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ μας χρέους. Ἄς ἀντιμετωπίζωμεν, μὲ πνεῦμα ἀνδρείας, τὰ ὑφούμενα περὶ ἡμᾶς εἶδωλα ἐνὸς κόσμου, πού εἶναι ἀνίκανος νὰ αἰσθανθῇ τὴν κρισιμότητα τῶν καιρῶν καὶ τὸ βαρύτερον νόημα τῶν στιγμῶν τὰς ὁποίας διερχόμεθα. Καὶ ὁ ὅποιος δὲν διστάζει νὰ θέτῃ ἐκποδῶν τοὺς εὐθαρσεῖς μαχητὰς τῆς εἰρήνης...

*

Μακρὰν ἀφ' ἡμῶν οἰαδήποτε ἀνεμώλια κηρύγματα καὶ ἡ σαγήνη οἰασδήποτε Σειρήνος. Μακρὰν οἱ ἐπαμφοτερίζοντες καὶ οἱ ἔξαλλοι εἰκονοκλάσται, πού ὑψώνουν τὴν καιροσκοπὸν σημαίαν των εἰς πᾶσαν θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν μας ἐπαλξίν. Ἔχομεν εἰς χεῖράς μας τὸ ἀπόσταγμα τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν αἰώνων. Ἔχομεν τοὺς ἀγίους Πατέρας μας καὶ Μάρτυρας, πού ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς θείας ἀληθείας, καὶ ἀπέβησαν αἰώνιοι καὶ πλήρεις ἀθανάτου ζωῆς. Καὶ ὅπως οἱ ἀρχαῖοί μας πρόγονοι ἀπέρριπτον εἰς τὸ Κυνόσαργες πᾶν νόθον καὶ σκότιον καὶ ἀναγνον γέννημα. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς, συνηγεμένοι περὶ τὴν πάτριον Ὁρθοδοξίαν μας, ἄς συγκομίζωμεν, μετὰ συνέσεως, πᾶσαν θετικὴν καὶ ἐθνωφελῆ γνώσιν, «μηδὲν κινουντες ἀλογίστως». Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ συνείδησις τῆς μεγάλῆς μας ὀφειλῆς, πρὸς τὰς ἡρωϊκὰς θυσίας μυριάδων νεκρῶν καὶ ἀπροσμετρήτων γενεῶν.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η Γ' ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Β'

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 1 Νοεμβρίου ἐγένετο ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ ναῷ ἡ πρώτη πανηγυρική συνεδρίασις τῆς ὀλομελείας τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, παρακολουθοῦντος καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος με ἐπὶ κεφαλῆς τὰς τοπικὰς Ἀρχάς, ἐξ Ὑπουργοῦ καὶ τρεῖς Βουλευτάς. Ἐν ἀρχῇ ἐτελέσθη, χοροστατοῦντος τοῦ προέδρου τῆς Διασκέψεως, κατανυκτικὸς Ἑσπερινὸς Πεντηκοστῆς, καθ' ὃν ἀνεπέμφθη δέησις ὑπὲρ εὐδοΰσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως, διὰ τῆς καταπέμψεως τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς συγκροτοῦντας αὐτήν, ἐψάλλσαν δὲ ἑλληνιστί, ἀραβιστί καὶ ρωσιστί τὸ «εὐλόγητός εἰ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν...», εἶτα ἑλληνιστί τὸ «ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ ἴδε...», τὸ «Κύριε, ὁ τὸ Πανάγιόν σου Πνεῦμα...», τὸ «πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον...» καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς μέχρι τέλους τοῦ Ἑσπερινοῦ.

Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ πρόεδρος τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Μελῖτων, ἐκπροσωπῶν τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν Α', προσηγόρευσε τὰ μέλη τῆς Διασκέψεως, εἰπὼν ὅτι «ἡ ἀγιωτάτη Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ κατὰ κανονικὴν τάξιν καὶ χρέος συγκαλοῦσα τὴν παροῦσαν Γ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, εὐφροσύνης χιτῶνα περιβαλλομένη, ἐν ἀγαλλιάσει πνεύματος κατασπάζεται φιλήματι ἀγίῳ τὰς ἀνά τὴν οἰκουμένην ἀδελφὰς ἀγιωτάτας κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, πῶσι μεν προσφθεγγομένη τὴν ὁμολογίαν: «ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἦν καὶ ἐστὶ καὶ ἔσται», ἀνοίξει δὲ καρδίας ἀκροωμένη τοῦ προτρεπτικοῦ λειτουργικοῦ ὕμνου: «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν». Εἶτα, ἀναφερόμενος εἰς τὸν σκοπὸν τῆς Διασκέψεως, εἶπεν, ὅτι συνήλθομεν ἐνταῦθα, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ διασκεφθῶμεν καὶ πανορθόδοξως ἀποφανθῶμεν ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς Β' Πανορθοδόξου Διασκέψεως περὶ διεξαγωγῆς διαλόγου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μετὰ τῆς σεβασμίας Ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ὡς ἐπίσης καὶ ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς συνεχίσεως τῶν θεολογικῶν συζητήσεων μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς σεβασμίας Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς σεβασμίας Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς παρουσίας ἡμῶν συνάξεως προσδιορίζει τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, εἰς τρόπον ὥστε εὐλόγως νὰ δύναται νὰ ἀποκληθῇ αὕτη Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος. Διότι τείνοντες ἀδελφικὴν χεῖρα πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ρώμην, πρὸς τὴν Καντερβουρίαν καὶ τὴν Οὐτρέχτην, πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα ἀποβλέπομεν. Πρὸς αὐτὴν ἀπέβλεψεν ἀνεκάνθεν ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καταστήσασα

αὐτὴν τοῦτο μὲν ἀντικείμενον τῶν ἀδιαλείπτων προσευχῶν αὐτῆς, τοῦτο δὲ ἐπιδιώξιν αὐτῆς ἱεράν...». Νῦν καλούμεθα, ὅπως «διδασχθῶμεν ἐκ τῶν σφαλμάτων τοῦ παρελθόντος, ἐκ τῶν ἀποτυχιῶν τῶν ἐνωτικῶν ἀποπειρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἐξ ἐλαττηρίων καὶ στόχων ἐξωεκκλησιαστικῶν, νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ὅτι ἡ προπαγάνδα, ὁ προσηλυτισμὸς, ἡ προσπάθεια τῆς ἀπορροφήσεως καὶ ἡ πρόσκλησις τῆς μᾶς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἄλλην εἰς «ἐπιστροφήν» εἶναι πλέον μέθοδοι ἀτηρηχαιωμένοι καὶ ἀπαράδεκτοι, καταδεδικασμένοι ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς διευρύνειν τοῦ χάσματος, εἰς ἐπίτασιν τῆς δυσπιστίας καὶ εἰς ἀσφαλῆ διατήρησιν τῆς διαιρέσεως συντελοῦσαι...». Ἀνάγκη ὅπως γίνῃ συγκερασμὸς «τῆς πλατωνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς Θεολογίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς ἀριστοτελείου σκέψεως τῆς Δυτικῆς Θεολογίας... Καλούμεθα οἱ διηρημένοι χριστιανοὶ εἰς ἀνακάλυψιν ὁ εἰς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἄλλου τοῦ «ἀδελφοῦ», ὑπὲρ οὗ ὡσαύτως Χριστὸς ἀπέθανεν... Συνειδότες δὲ καὶ ὁμολογοῦντες, ὅτι ἡ ἀγία κατ' ἀνατολὰς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἡμῶν εἶναι ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, δὲν ἀρνούμεθα ὅτι γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας ἀνευρίσκωμεν καὶ μετὰ σεβασμοῦ τιμῶμεν καὶ εἰς ἄλλας κειχωρισμένας ἀφ' ἡμῶν Ἐκκλησίας».

Ὅθεν ἀπὸ τῆς Διασκέψεως ταύτης, ἀγάπη καὶ τιμῇ στρέφομεν τὴν σκέψιν ἡμῶν πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνατολὰς. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπευθύνομεν εὐλαβῆ πρόσρησιν τῷ πρώτῳ τῇ τιμῇ ἐν ἰσοῖς ἀγιωτάτῳ Ἐπισκόπῳ καὶ Πάπῃ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Παύλῳ ΣΤ', σὺν αὐτῷ δὲ μετ' ἀγάπης χαιρετίζομεν καὶ τοὺς Σεβασμιωτάτους Συνέδρους τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου, ἀδελφικῶς καὶ ἐγκαρδίως εὐχόμενοι εὐδώσιν τοῦ ἔργου αὐτῶν καὶ καρποφορίαν τοιαύτην, οἰκοδομοῦσαν τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα. Εἶτα δὲ τὴν αὐτὴν εὐλαβῆ πρόσρησιν ἀποστέλλομεν τῇ Αὐτοῦ Χάριτι τῷ Σεβασμιωτάτῳ Πρωθιεράρχῃ τῶν Ἀγγλικανικῶν Ἐκκλησιῶν Μιχαήλ, ὡς ἐπίσης καὶ τῷ Σεβασμιωτάτῳ Προκαθημένῳ τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Ἀνδρέα, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν χαιρετίζομεν τὴν σεβασμιαν Ἱεραρχίαν, τὸν ἱερὸν Κλήρον καὶ τὰ θεοσεβῆ πληρώματα τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ σκέψις ἡμῶν ἀπὸ τῆς Διασκέψεως ταύτης μετ' ἴσης ἀγάπης καὶ τιμῆς ἐκτείνεται ἔτι περαιτέρω ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ, ἐν ὄψει τῆς μελλούσης συνελεύσεως αὐτῶν ἐν Αἰθιοπία, πρωτοβουλία τοῦ εὐσεβοῦς Αὐτοκράτορος Χαϊλέ Σελασιέ, ἀπευθύνομεν πρὸς αὐτὰς ἐγκάρδιον ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἀπάσας τὰς ἀπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως προσελθούσας καὶ ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος συνεργαζομένης ἀγαπητὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας, καὶ, ἐν ὄψει τῆς προσεχοῦς συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς

Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Νιγηρίᾳ, ἀπευθύνομεν πρὸς αὐτὰς ἐπίσης ἀδελφικὸν χαιρετισμόν». Τέλος, «ἐκ προσώπου τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου Α'», ἐκήρυξε τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Ἐν συνεχείᾳ, λαβόντες τὸν λόγον, προσεφώνησαν τὴν Διάσκεψιν οἱ πρόεδροι τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Κύπρου, Ἑλλάδος, Πολωνίας, Γεωργίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Φιλανδίας, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ Δήμαρχος Ρόδου καὶ ἐκ μέρους τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Διασκέψεως ὁ μητροπολίτης Καρπάθου Ἀπόστολος. Ἀκολούθως ἀνεγνώσθησαν μηνύματα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου Α', τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρου, τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδοσίου, τοῦ Πατριάρχου Σερβίας Γερμανοῦ, τοῦ Μητροπολίτου Πράγας Δωροθέου, τοῦ Πάπα Ρώμης Παύλου ΣΤ', τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας Μιχαὴλ καὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν αἰδ. W. Visser t' Hooft. Ἐν πρώτοις τὸ κείμενον τοῦ τηλεγραφικοῦ μηνύματος τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου Α' ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν εὐχαριστίᾳ ἐκ βαθέων τῷ Κυρίῳ μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας Συνόδου χαιρετίζομεν αἰσίαν ἐναρξιν ἐργασιῶν Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως. Ὀλοφύχως εὐχόμεθα δαφιλιῇ εὐλογίᾳ καὶ ἀντιληψίᾳ Θεοῦ ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς καὶ προσφιλεῖς ἡμῶν ἐν Κυρίῳ τέκνα, εἰς καρποφόρον διεξαγωγὴν καὶ διεκπεραίωσιν τοῦ ὑπὸ τῆς καθόλου ἁγίας ἡμῶν Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας πιστευθέντος ὑμῖν ἱεροῦ ἔργου, ἐπ' οἰκοδομῇ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν».

Ὁμοίως ὁ πρόεδρος τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων, ἀφοῦ ἐν ἀρχῇ ἐχαιρέτησε τοὺς συνέδρους καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐκπροσωπούμενας Ἐκκλησίας, εἶπεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀσμένως μετέχουσα τῆς Διασκέψεως, θέλει προθύμως προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας αὐτῆς καὶ πᾶσαν δυνατὴν αὐτῇ πνευματικὴν συμβολήν¹. Δῶν δὲ Κύριος, ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅ,τι δεῖ λαληθῆναι καὶ ἐν τῇ Διασκέψει ταύτῃ. Ἴνα τὸ ἔργον αὐτῆς, καλὸν ἐν πᾶσι καὶ ὠφέλιμον τῇ μιᾷ, ἁγία, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, φέρῃ ἐγγύτερον αὐτῆς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ βλέπωμεν ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν², καθ' ἣν ἡ πανοθενὴς βουλή καὶ πρόνοια τοῦ

Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας θὰ συναγάγῃ εἰς ἐν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα¹, καταστήσωμεν δὲ οἱ πάντες, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως».

Ἰδιαιτέραν αἴσθησιν προὐκάλεσε τὸ προσωπικὸν μήνυμα τοῦ Πάπα Ρώμης Παύλου ΣΤ' πρὸς τὴν Γ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, διαβιβασθὲν δι' ἐπιστολῆς τοῦ καρδινάλιου Α. Bea, προέδρου τῆς γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ πρὸς προαγωγὴν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Διασκέψεως² καὶ κομισθὲν ὑπὸ τοῦ αἰδ. C. Dumont. Τὸ κείμενον αὐτοῦ, γραφὲν γαλλιστί, συνωδεύετο καὶ διὰ τριῶν αὐθεντικῶν μεταφράσεων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἀραβικὴν καὶ ρωσικὴν, εἰς ἃς καὶ ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Διασκέψει, ἔχει δὲ ὡς ἑπεται:

«Σεβασμιώτατοι καὶ ἐν Χριστῷ λίαν ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Ἐκ βάθους καρδίας ἀποστέλλομεν ὑμῖν τὸν ἀδελφικὸν ἡμῶν χαιρετισμόν. Καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, διασκεπτόμενοι ἐν συνόδῳ καὶ ἀναζητοῦντες τὰς ἀκολουθητέας ὁδοὺς πρὸς πιστοτέραν ἐφαρμογὴν τῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν βουλῶν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, τῇ τόσοσιν πλουσίᾳ εἰς δυνατότητας, οὐ μὴν ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς πειρασμοὺς καὶ δοκιμασίας, καὶ ὑμεῖς, ἀνταποκρινομένοι εἰς τὴν βουλήν ταύτην τοῦ Κυρίου, ἐτοιμάζεσθε ὅπως ἐγκύψητε ἐπὶ τῶν αὐτῶν προβλημάτων. Πειπυσμένοι πλήρως περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ταύτης συνάξεως, ἐπικαλούμεθα ἐπ' αὐτήν, διὰ θερμῆς προσευχῆς, τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Παρακαλῶ, δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἡμεῖς, μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς συνεδριαζούσης νῦν Συνόδου, ὡς καὶ τῆς ἀνα τὴν οἰκουμένην Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μετὰ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν ὑμῶν, ὑπὲρ ὧν θερμῶς προσευχόμεθα, ὡς καὶ ὑπὲρ τῶν παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου συνεχιζομένων τὴν στιγμὴν ταύτην, ἀκραδάντως πιστεύοντες ὅτι ἡ χάρις τοῦ Κυρίου θὰ καταβῇ πλουσία καὶ ἐπὶ τῶν μὲν καὶ ἐπὶ τῶν δέ, ἐφ' ὅσον ἡ κοινὴ ἀγάπη θὰ ἐμπνέῃ καὶ ἐμψυχῶν τὴν κοινὴν ταύτην προσευχὴν. Ἀναμνησκόμενοι τῆς προτροπῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ»³, τολμῶμεν νὰ ὑπολογίζωμεν, Σεβασμιώτατοι καὶ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐπὶ τῶν ὑμετέρων προσευχῶν, ἵνα ὁ Κύριος δωρήσῃται ἡμῖν

1. Ἰωάν. 11,52.

2. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἔχει οὕτως: «Ἐκλαμπρότατε, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσω ὑμῖν τὸ ἀδελφικὸν μήνυμα τοῦ ἁγίου Πατρὸς πρὸς τὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν Ρόδου. Ὁ ἅγιος Πατὴρ ἠθέλησεν, ὅπως τὸ μήνυμά του συνοδεύηται ὑπὸ μεταφράσεως εἰς τὰς τρεῖς ἐπίσημους γλώσσας τῆς Διασκέψεως. Ἐπιτρέψατέ μοι, Ἐκλαμπρότατε, νὰ σᾶς διαβεβαιώσω περὶ τῶν προσευχῶν μου ὑπὲρ εὐδοσίας τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀδελφικῆς ἀγάπης. Καρδινάλιος Μπέα».

3. Γαλ. 6,2.

1. Ματθ. 10,19.

2. Ἐβρ. 10,25.

τὴν ἀπαραίτητον χάριν πρὸς πιστὴν ἐκτέλεσιν τῆς διακονίας, εἰς ἣν προώρισεν ἡμᾶς τὸ μυστήριον τῆς προνοίας Αὐτοῦ.

Εἶθε ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἡ κοινὴ Μήτηρ ἡμῶν, ἣν ἐπικαλούμεθα καὶ τιμῶμεν μετὰ τῆς αὐτῆς ζέσεως, νὰ ἐκετεύῃ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἡμῶν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Υἱοῦ Αὐτῆς, τοῦ Σωτῆρος καὶ μόνου Κυρίου ἡμῶν. Εἶθε ἡ ἀγάπη, ἡ ἐκ τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου ἀντλούμενη, νὰ ὀδηγῇ ἡμᾶς, ὅπως καθ' ἐκάστην ἡμέραν περισσότερον σπουδαζόμεν «τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης»¹.

'Ἐν Βατικανῷ, κθ' Ὀκτωβρίου, ἀπ' ἐδ'.

Πάπας Παῦλος ΣΤ'
'Ἐπίσκοπος Ρώμης»².

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα ἀνεγνώσθη τὸ ἐπόμενον τηλεγραφικὸν μήνυμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας Μιχαὴλ πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Διασκέψεως: «Παρακαλῶ, μεταδόσατε τὰς εὐχρυνεῖς εὐχὰς ἡμῶν καὶ τὴν βεβαίωσιν περὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, πρὸς ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν συνελθουσῶν ἐν Ρόδῳ ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἡ Διάσκεψις αὐτῶν ὀδηγηθῇ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν προώθησιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνότητος εἰς τὴν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ Ἐκκλησίαν».

Τέλος ἀνεγνώσθη μήνυμα τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν W. Visser t' Hooft, δι' οὗ οὗτος ἀπήντησε θερμὸν χαιρετισμὸν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἅπαντας ὑμᾶς, οἵτινες συνεκεντρώθητε ἐν Ρόδῳ εἰς τρίτην Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Ἀπασαί αἱ Ἐκκλησιαί-μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐκφράζουσι τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, διότι μία ἐκ τῶν σπουδαιότερων καὶ μεγαλυτέρων Ἐκκλησιῶν μεταξύ αὐτῶν, ἡ ἁγία Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, συγκεντρώνει τοὺς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν διὰ τρίτην φορὰν ἐντὸς τετραετίας. Πᾶσα Πανορθόδοξος Συνέλευσις ἔχει μεγίστην σημασίαν δι' ὅλα τὰ μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, διότι εἶναι ἡ πλέον εὐλογος ἀπόδειξις τῆς βαθυτάτης πνευματικῆς ἐνότητος, ἡ ὅποια συνδέει ἀρρήκτως ὅλας τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας εἰς τὴν μίαν ἀδιάσπαστον κοινωνίαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἡ πίστις καὶ ἀφοσίωσις τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν συνέχειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἶναι μία τῶν ὑπερόχων μαρτυριῶν τῆς συνεργασίας ἐν Χριστῷ ἐντὸς τῆς κοινωνίας τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἰδιαιτέρως σήμερον, ὅτε λαμβάνομεν ἐμπειρίαν νέων

ἐξελιξέων ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, ἡ ὅποια ἤρχισε μεταξύ Ὀρθοδόξων, Ἀγγλικανικῶν καὶ Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸ τινων δεκαετηρίδων, ἡ παροῦσα συγκέντρωσις ὑμῶν ἔχει μεγίστην σημασίαν δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὴν περαιτέρω πρόοδον πρὸς ἓνα πραγματικὸν Οἰκουμενισμόν. Διὰ τοῦτο ἡ προσχεδιάζουσα τὸν διάλογον μεταξύ Ὀρθοδοξίας καὶ Καθολικισμοῦ Διάσκεψις ὑμῶν εἶναι μέγα βῆμα πρὸς τὰ πρόσω. Αὕτη θὰ ἔχη μεγίστην σημασίαν δι' ὁλόκληρον τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, ἰδιαιτέρως διότι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει πάντοτε βαθυτάτην ἀντίληψιν περὶ εὐρέως Οἰκουμενισμοῦ καὶ περὶ τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν χριστιανῶν, ὡς αὕτη ἐξεφράσθη ὑπὸ τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τοῦ 1920 καὶ ὑπὸ τῶν προγραμμάτων οἰκουμενικῆς δράσεως τῶν Πανορθόδοξων Συνελεύσεων τῆς Ρόδου τοῦ 1961 καὶ 1963. Ἐξ ἄλλου μετὰ μεγάλης χαρᾶς ὀφείλει τις νὰ χαιρετίσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως λάβῃ μέρος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Εἶναι πολὺ ἐνθαρρυντικὸν σημεῖον, ὅτι ἡ Β' Βατικάνειος Σύνοδος προσπαθεῖ νὰ υἰοθετήσῃ νέαν στάσιν ἐναντι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν μετέχουσι τῆς οἰκουμενικῆς προσπάθειας. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ ἐνισχύσῃ ἐκείνους, οἵτινες αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐν Ρώμῃ ἐρευνῶσι καὶ μελετῶσι νέας σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ ὀδηγήσῃ τὰ βήματα αὐτῶν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν».

Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι, μετὰ τινὰς ἀπὸ τῆς ἐνάρεως τῆς Διασκέψεως ἡμέρας, μεταξύ ἄλλων μηνυμάτων, ὡς τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρουμανίας Ἰουστινιανοῦ, τοῦ τοποτηρητοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Βαρσοβίας τῆς Πολωνίας καὶ ἄλλων, ἐλήφθησαν μηνύματα πρὸς τὴν Διάσκεψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Οὐτρέχτης τῆς Ὀλλανδίας Ἀνδρέου Rinkel ἐκ μέρους τῆς Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, εὐχομένης ὅπως τὸ Ἅγιον Πνεῦμα φωτίσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ διαλόγου μεταξύ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ὁμοίως ἐπιδιωκουσῶν τὴν ἐνότητα Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς Ἐπισκοπελιανῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, διαβιβαζούσης ὁμοίως τὰς καλυτέρας εὐχὰς ὑπὲρ εὐόδου τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως καὶ ἐνούσης τὰς δεήσεις αὐτῆς μετὰ τῶν τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ ἐπισκεψαμένου τὴν νῆσον Ρόδον Ἀποστόλου Παύλου ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος.

Τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς, παρετέθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπίσημον δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῶν συνέδρων τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως, εἰς ὃ παρεκάθησαν καὶ Ὑπουργοί, Βουλευταί, αἱ τοπικαὶ Ἀρχαί, δημοσιογράφοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι. Κατ' αὐτὸ δὲ ὠμίλησαν ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Σ. Κωστόπουλος καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς Ὁρησκευμάτων καὶ Παιδείας Λ. Ἀκρίτας, ὡς καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θεῖρων Μελίτων.

Ἀπὸ τῆς ἐπομένης πρωίας τῆς Δευτέρας 2 Νοεμβρίου ἤρχισαν αἱ τακτικαὶ κλεισταὶ συνεδρίαί τῆς ὁλομελείας τῆς Γ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἐν τῷ αὐτῷ

1. Ἐφεσ. 4,3.

2. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Πάπας Παῦλος διεβίβασε καὶ διὰ τοῦ δημάρχου Ρόδου Μ. Πετρίδη χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Γ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, εὐχρηθεὶς πλήρη ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν καὶ ἡμῶν ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, ὅπως τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον συμπαραδρῶσῃ ὑμῖν καὶ ὀδηγήσῃ τὰς σκέψεις ὑμῶν εἰς τὴν ὀρθὴν ὁδόν, προετοιμάζον οὕτω τὴν τελικὴν φάσιν τῆς ἐνότητος τῶν δύο μεγάλων Ἐκκλησιῶν».

ιερωῶ νᾶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καθ' ἃς ἐλάμβανον μέρος μόνον τὰ ἐν ἀρχῇ μνημονευθέντα ἐπίσημα μέλη τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν μετεχουσῶν τῆς Διασκέψεως 14 Ὀρθοδόξων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Μελιτωνος, ἔχοντος παρ' ἑαυτῶ τὸν γενικὸν γραμματέα τῆς Διασκέψεως μητροπολίτην Μύρων Χρυσόστομον. Περιττὸν γὰρ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ προεδρία πασῶν τῶν πανορθοδόξων συνελεύσεων ἀνήκει κατ' ἀδιαμφισβήτητον ἱστορικοκανονικὸν δικαίωμα εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς πρωτόθρονον Ἐκκλησίαν μεταξὺ πασῶν τῶν ἄλλων Πατριαρχικῶν καὶ Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωστῶν κανόνων τῶν ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων (γ' τῆς Β', κη' τῆς Δ', λστ' τῆς Πενθέκτης) καὶ τῆς μακραίωνος ὀρθοδόξου Παραδόσεως. Ἐν ἀρχῇ τῆς συνεδρίας ἐγένετο προσευχή, ἐν τέλει τῆς ὁποίας πάντες οἱ σύνεδροι ἔψαλαν τὸ «Εὐλόγητός εἰ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν...» (ἐπαναλαμβάνομεν εἰς πάσας τὰς συνεδρίας), εἶτα δὲ ὁ πρόεδρος, ἀφοῦ ἀνέπεμψεν εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς παρουσίας Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἐχαιρέτησε τοὺς συνέδρους, εὐχρηθὲς τὴν αὐτὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀρχομένου ἱεροῦ ἔργου, ὅταν ἐσημείωσαν καὶ ἡ Α' καὶ ἡ Β' Πανορθόδοξοι Διασκέψεις. Ἐπειτα προέτεινε καὶ ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτὴ ἡ ἀποστολὴ τηλεγραμμάτων μνημμάτων πρὸς τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν περὶ τῆς ἐνάραξως τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, μετ' ἐξαιτήσεως εὐχῶν πρὸς εὐδωσὶν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἀπεφασίσθη, ὅπως συνταχθῶσι καὶ ἀποσταλῶσι τηλεγραφικὰ ἀπαντήσεις εἰς τὰ πρὸς τὴν Διάσκεψιν μνημόματα τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὠρίσθη ἐξομελὴς συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη ἡ σύνταξις τῶν σχεδίων τῶν ἀπαντήσεων καὶ ἡ ὑποβολὴ αὐτῶν πρῶτον μὲν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν προέδρων τῶν ἀντιπροσωπειῶν, δεῦτερον δὲ ὑπὸ τὴν τελικὴν ἔγκρισιν τῆς ὀλομελείας. Ἡ συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν μητροπολιτῶν Μύρων Χρυσόστομου (Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου), Χαλεπίου Ἡλίου (Πατριαρχείου Ἀντιοχείας), Βρυξελλῶν Βασιλείου (Πατριαρχείου Ρωσίας) καὶ Μπανιαιλίας Ἀνδρέου (Πατριαρχείου Σερβίας), ὡς καὶ τῶν καθηγητῶν Ν. Νικολάσκου (Πατριαρχείου Ρουμανίας) καὶ Α. Ἀλιβιζάτου (Ἐκκλησίας Ἑλλάδος)¹. Τέλος ἀπεφασίσθη, ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν προέδρων τῶν ἀντιπροσωπειῶν παρέχῃ ἀνακοινώσεις καὶ συνεντεύξεις εἰς τοὺς δημοσιογράφους πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης διὰ τοῦ Τύπου περὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ ἀποφάσεων τῆς Διασκέψεως. Ὅμοίως

1. Σημειωτέον, ἐνταῦθα ὅτι ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων ὑπέδειξεν, ὅτι εἰς ὀρισμένα θέματα θὰ εἶναι πιθανῶς ἀναγκαῖα ἡ σύμπραξις καὶ τῶν εἰδικῶν θεολόγων—μελῶν τῆς Διασκέψεως.

ἀπεφασίσθη ἡ τήρησις τῶν Πρακτικῶν τῆς Διασκέψεως καὶ βιβλίου παρουσίας τῶν μελῶν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 3 Νοεμβρίου, μετὰ τὴν προσευχὴν, ἀνεγνώσθησαν αἱ ὑπὸ τῆς συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς καταρτισθεῖσαι ἀπαντήσεις εἰς τὰ μνημόματα τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦ Πάπα Ρώμης, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες καὶ ἐνεκρίθησαν ὁμοῦ μετ' εὐχαριστηρίων μνημμάτων πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, οἵτινες καὶ ἀπήντησαν παρευθῆς. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνεκρίθησαν κατὰ τὰς ἐπομένους συνεδρίας ἀπαντήσεις εἰς μνημόματα τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων, Μόσχας κλπ., τοῦ Παλαιοκαθολικοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Οὐτρέχτης Ἀνδρέου Ρίνκελ, τοῦ Προέδρου τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλβετίας, τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς Σκάιφ κλπ. Ἐνδεικτικῶς παραθέτομεν κατωτέρω μόνον τὰ κείμενα τῶν τηλεγραφικῶν ἀπαντήσεων τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως εἰς τὰ ἀνωτέρω πρὸς αὐτὴν μνημόματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου καὶ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ'. Ἐν πρώτοις τὸ κείμενον τῆς ἀπαντήσεως πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην (ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν) ἔχει οὕτως:

«Χάριτι Θεοῦ καὶ ἐντολῇ τῶν ἁγίων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, καταρξάμενοι ἐργασιῶν Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως Ρόδου, πεποιθήμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς βιώσαι ἐν ἐνότητι πνεύματος καὶ ἀγάπῃ Χριστοῦ προγενομένης Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ὅτι ὁδηγήσῃ καὶ αὖθις τὰ βήματα ἡμῶν πρὸς ἀποφάσεις συμφώνους τῇ ἁγίᾳ βουλῇ Αὐτοῦ, ἐπ' ἀγαθῷ Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, χριστιανικοῦ καὶ σύμπαντος κόσμου. Ἀνατιθέμενοι ἐργασίας ἡμῶν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς θεοπειθέσι προσευχαῖς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος (ἡ Μακαριότητος), ἐπικαλοῦμεθα ἐκτενῆ τὴν δέησιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς δαψιλῆ παράστασιν Παναγίου Πνεύματος ἐν Διασκέψει ἡμῶν». Ὅμοίως τὸ κείμενον τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Εὐδοκία Θεοῦ συνηγμένοι ἐν Πανορθοδόξῳ Διασκέψει ἐν Παυλικῇ νήσῳ Ρόδῳ, χαρᾶ πολλῇ ἐδεξάμεθα τὸ λίαν φιλόφρον μῆνυμα Ὑμετέρας γερασμίας Ἀγιότητος. Εἰλικρινῶς ἐκτιμῶμεν τοὺς οὖς ἀπὸ τε Ὑμῶν καὶ τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου καὶ τῆς καθόλου Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἶχετε τὴν καλωσύνην, ὅπως ἀπευθύνητε ἡμῖν λόγους ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν ἡμῶν Κυρίῳ. Ἐξ ὁμοφώνου ἀποφάσεως ἀπευθύνομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἀγιότητι τὰς ἐνθέρμους ἡμῶν εὐχαριστίας. Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι ὅτι ὁ Κύριος, Ὁς «τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι περιεποιήσατο τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ»¹, δώσῃ διὰ πρεσβειῶν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου παράκλησιν καὶ ἰσχὺν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν εἰς ἀπόλαυσιν τοῦ ἀγα-

1. Πράξ. 20.18.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

B'

Ἡ ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Ἑλληνικοῦ (Ἀθηνῶν) ἀναχώρησις ἡμῶν ἐγένετο περὶ τὴν 10.30 π.μ. τῆς 10ης Ὀκτωβρίου (Σαββάτου) μετ' ἀεριοθούμενον ἀεροπλάνον τῆς γραμμῆς («Σαμπέννα»). Ἐσταθμεύσαμεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Βιέννης, ἔνθα παρεμείναμεν περίπου ἐπὶ δώρον. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἠλλάξαμεν ἀεροπλάνον, ἐπιβιβάσθεντες εἰς σοβιετικὸν ἀεριοθούμενον τῆς γραμμῆς («Ἀεροφλότ»). Τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς κλίμακος τῆς ἐπιβίβασις εἰς τὸ ρωσικὸν ἀεροπλάνον, ἢ εἰς ἀθροιστικὸν καθροστῶς ἀνατραφεῖσα ρωσὶς ἀεροσυνοδός, μόλις εἶδε τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας μας πᾶτέρα Ἱερώνυμον Κοτσώνην, ὑπέδειξεν εἰς τοὺς ἀναμένοντας πρὸ τῆς κλίμακος ἐπιβάτας νὰ ἀνοίξουν δίοδον καὶ ἔνευσε μετὰ σεβασμοῦ εἰς αὐτὸν νὰ ἀνέλθῃ πρῶτος εἰς τὴν κλίμακα πρὸς ἐπιβίβασιν. Τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο ἐκ τῆς θύρας τοῦ ἀεροπλάνου νὰ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτό, διεπιστώσαμεν ὅτι ἡ θύρα αὐτὴ ἦτο στενὴ καὶ χαμηλὴ. Διὰ νὰ εἰσέλθωμεν, ἔπρεπε νὰ κύψωμεν τὸν αὐχένα καὶ τὸ σῶμα. Τότε εἰς ἐκ τῶν συναδέλφων εἶπεν ἀστεϊευόμενος, ὅτι εἶναι στενὴ ἡ πύλη, ἢ ὅποια ὁδηγεῖ εἰς τὸν σοβιετικὸν «παράδεισον». Τοιοῦτοτρόπως οὗτος καὶ ἐξέφρασε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀορίστως ὅλοι ἠσθανόμεθα, δηλαδὴ μίαν προσδοκίαν καὶ προσμονὴν διὰ τὰς νέας ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας θὰ εἴχομεν εἰς τὸν ἄγνωστον κόσμον, πρὸς τὸν ὁποῖον κατηυθύνόμεθα.

Ἐντὸς τοῦ ρωσικοῦ ἀεροπλάνου, τὸ ὁποῖον ἀπεγειώθη ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου τῆς Βιέννης περὶ τὴν 2 μ.μ., ἠρχίσασμεν ἡδὴ νὰ ἀναπνέωμεν εἰς καθαρῶς σοβιετικὴν ἀτμόσφαιραν οὐ μόνον μετ' ἀεροσυνοδὸν ρωσικὸν γεῦμα, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀεροσυνοδὸν «σύντροφον», τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμεν ἢ ἀεροσυνοδός, ὅταν μᾶς κατέτοπισε περὶ τῆς πτήσεως τοῦ ἀναπαυτικωτάτου ἀεροπλάνου μας, ὡς καὶ μετ' ἀποικίαν σεμνότητα εἰς τὴν ἐμφάνισιν σοβιετικὰ περιοδικὰ καὶ ἐντυπα, τὰ ὁποία ἦσαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπιβατῶν. Μετὰ δώρον πτήσιν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Κιέβου,

θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος, ἀποδίδομεν τὸν χαιρετισμὸν τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ εἰρήνης. «Τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες»¹, καὶ «τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι»², ὁδεύομεν τὴν ὁδὸν τῶν βουλῶν τοῦ Θεοῦ, ἐν προσδοκίᾳ τῆς τελειώσεως τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, ὅτι «Ἐκεῖνος πιστὸς μένει»³ εἰς τὸν αἰῶνα».

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΠΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Ρωμ. 12,12.
2. Ρωμ. 12,10.
3. Β' Τιμοθ. 2,13.

ἔνθα ἀπεβιβάσθημεν πρὸς ἔλεγχον τῶν διαβατηρίων. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ σοβιετικοῦ κράτους, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι ἡμεῖς προσκεκλημένοι τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἔδειξαν εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπιβάτας, ἄκραν εὐγένειαν. Οὐδένα ἔλεγχον διενήργησαν εἰς τὰς ἀποσκευὰς ἡμῶν ἢ τῶν ἄλλων. Ἐκ Κιέβου μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀεροπλάνου ἀνεχωρήσαμεν διὰ Μόσχαν. Μετὰ μίαν ὥραν καὶ δέκα λεπτά περὶ τὴν 8ην τοπικὴν ἑσπερινὴν ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ διὰ τὰς ἀεροπορικὰς γραμμάς τοῦ ἐξωτερικοῦ προωρισμένον ἀεροδρόμιον Σερεμέτιεβο. Ἀμα τῇ ἀφίξει ἡμῶν ἔσχομεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τὴν πρῶτην ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ὠσαύτως μόλις ἀφιγθέντος ἐκ Δαυκίας Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ταλίν καὶ Ἐσθονίας κ. Ἀλεξίου, ὅστις εἶναι νεαρῶτατος, εὐγενέστατος, εὐφυέστατος καὶ σημαῖνον στέλεχος τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ἀνέμενον ἡμᾶς ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου, καθηγηταὶ τῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν Μόσχας καὶ Λενινγκράντ, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἀιδεσιμολογιώτατον πρωθιερέα κ. Ἀλέξιον Οstarov, ὅστις εἶναι καθηγητῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Ὀμιλητικῆς, ὡς καὶ γραμματεὺς τοῦ συμβουλίου τῶν καθηγητῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Μόσχας. Ἡ ὑποδοχὴ, ἢ ὅποια μᾶς ἐγένετο μετὰ θερμῶν καὶ αὐθορμητῶν ἀσπασμῶν, ἦτο τι ἀλησμόνητον. Ἀμέσως ἐδημιουργήθη εἰς ἡμᾶς ἢ ἐντύπωσις, ὅτι συνηγαμέθα μετὰ λίαν πεφιλμένων προσώπων, μετὰ τῶν ὁποίων μᾶς συνδέουν μακροχρόνιοι ἀδελφικοὶ δεσμοί. Γερμανοί, οἵτινες ἀφίχθησαν μεθ' ἡμῶν εἰς Μόσχαν, παρετήρουν ἐκπληκτοὺς τοὺς ἐγκαρδιους ἀσπασμούς, μεθ' ὧν οἱ ἐν Χριστῷ ρώσοι ἀδελφοὶ ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς εἰς τὴν θαυμασίαν νέαν αἴθουσαν τοῦ ἀεροδρομίου Σερεμέτιεβο. Μετὰ τούτων ἀνέμενον ἡμᾶς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ὀρισθεῖσα ὡς διερμηνεὺς ἡμῶν κυρία Ἰφιγένεια Ἀσήμοβα, ἥτις εἶναι ἑλληνὶς ἐγκατεστημένη ἀπὸ ἐτῶν εἰς Μόσχαν. Ἐκτὸς τῶν δύο πρώτων ἡμερῶν, καθ' ἃς τῇ βοήθειᾳ τῆς γερμανικῆς ἢ γαλλικῆς γλώσσης ἦτο διερμηνεὺς ἡμῶν ὁ ξεναγὼν ἡμᾶς εἰς Μόσχαν ὑπάλληλος τοῦ Πατριαρχείου κ. Παῦλος Ἀλεξάνδροβιτς, ἢ κυρία Ἰφιγένεια κατὰ πάσας τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας τῆς ἐν Σοβιετικῇ Ἐνώσει παραμονῆς μας προσέφερεν ἀόκνως εἰς τὴν ἀντιπροσωπεῖάν μας σημαντικὰς ὑπηρεσίας, διευκολύνουσα τὴν συνεννόησιν ἡμῶν μετὰ πάντων, μεθ' ὧν ἠρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν. Μετὰ τὰς συστάσεις καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φίλων μας παραλαβὴν τῶν ἀποσκευῶν μας ἐπεβιβάσθημεν μετ' αὐτῶν εἰς τρία λίαν εὐρύχωρα («ταξί») καὶ κατηυθύνθημεν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ σοβιετικοῦ κράτους. Ἐν αὐτῇ ἐτακτοποιήθημεν εἰς ὠραία, εὐρύχωρα καὶ καλῶς ἐπιπλωμένα δωμάτια τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου «Ὁστανκίνο». Οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου ἐζήτησαν ἐξ ἡμῶν συγγνώμην, διότι

ἕνεκα τῆς συρροῆς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας πολλῶν ξένων εἰς Μόσχαν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς ἓν τῶν πολυτελεστέρων ξενοδοχείων τῆς Μόσχας. Ὡσαύτως ὑπεσχέθησαν εἰς ἡμᾶς, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ μᾶς μεταφέρουν εἰς τὸ πολυτελέστατον ξενοδοχεῖον «Σοβιέτσαγια». Ἐπραγματοποίησαν τὴν ὑπόσχεσιν των παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡμεῖς διεβεβαιοῦμεν αὐτούς, ὅτι ἡμεθα πολὺ ἠὺχαριστημένοι εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Ὀστανκίνο».

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλουσιωτάτου δείπνου, ὅπερ παρετάθη πέραν τοῦ μεσονυκτίου, ἐκορυφώθη ἡ ἐγκαρδιότης, ἥτις ἤδη εἶχε δημιουργηθῆ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον. Κατὰ τὰς ἐγερθείσας προπόμεναις τὸσον ἐκ μέρους τῶν ῥώσων φίλων ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς Ἱερωνύμου Κοτσώνη καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας μας ἐξεφράσθη ἡ μεγάλη χαρὰ πάντων τῶν παρευρισκομένων ἐπὶ τῇ ἀδελφικῇ συναντήσῃ, ἐτονίσθησαν οἱ μακροχρόνιοι δεσμοὶ ἀγάπης καὶ φιλίας μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ λαῶν καὶ ἀνεπέμφθησαν εὐχαὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ὑγείας καὶ εὐτυχίας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ῥωσίας κ. Ἀλεξίου, τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσοστόμου, τῶν Ἑλλήνων Βασιλέων, τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ Ἀκαδημιῶν τῶν δύο χωρῶν, τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ ῥωσικοῦ λαοῦ, ὡς καὶ

τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν μας.

Τὴν ἐπομένην 11ην Νοεμβρίου καὶ ἡμέραν Κυριακὴν εἶχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ ἔχωμεν τὴν πρώτην ἐπαφὴν μὲ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τοῦ εὐσεβοῦς ῥωσικοῦ λαοῦ, παρακολούθησαντες τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν ἱερόν ναὸν τοῦ ἁγίου Ποιμένος, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ προϊστάμενος τοῦ ναοῦ πατὴρ Βόρις. Ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν εἰς ἡμᾶς τὸ ὅτι ἡ ἁγία τράπεζα ἦτο ἐπίχρυσος. Παρόμοιον τι συνηγήσαμεν εἰς τοὺς πλείστους τῶν ναῶν, τοὺς ὁποίους ἐπεσκέψθημεν. Ἐπίσης τὰ τέμπλα πολλῶν ναῶν ἦσαν ἐξ ὀλοκλήρου ἐπίχρυστα. Εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ῥωσικοὺς ναοὺς γίνονται ἐσχάτως πολλαὶ νέαι ἐπιχρυσώσεις ἢ ἀνανεώσεις ἐπιχρυσώσεων, τοῦθ' ὅπερ εἶναι μία τῶν ἐνδείξεων, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει εὐρίσκεται σήμερον εἰς ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν.

Ἡ πρώτη ἐπαφή μας μετὰ τοῦ ἐκκλησιαζομένου ῥωσικοῦ λαοῦ ἦτο τὸ ὠραῖον προανάκρουσμα πασῶν τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων, τὰς ὁποίας εἶχομεν κατὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς θείας Λειτουργίας ἢ ἄλλων ἀκολουθιῶν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἐπαφὴν ἐγνωρίσαμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐν συνεχείᾳ ἐβιώσαμεν πλειστάκις ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Πρόκειται διὰ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν τοῦ εὐσεβοῦς ῥωσικοῦ λαοῦ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐμείναμεν ἐκστα-



Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λενινγκράντ καὶ Λαντόγκας κ. Νικόδημος κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θείας Λειτουργίας.

τικοὶ ἐνώπιον τῆς εὐλαβείας τῶν πυκνῶν ἐκκλησιασμάτων, τὰ ὅποια κυριολεκτικῶς ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους με ὑπομονὴν καὶ ὄλως ἀγογγύστως συνωστίζονται ἐντὸς τῶν ναῶν εἰς κατάστασιν ἱερᾶς ἐξάρσεως με πρόσωπα ἐξαυλωμένα, με ὄμματα πλήρη δακρύων καὶ ἐστραμμένα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἢ πρὸς μίαν ἀγίαν εἰκόνα ἢ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ λειτουργοῦ, με τὰ χεῖλη ἄλλοτε ψιθυρίζοντα λόγους προσευχῆς καὶ ἄλλοτε ἐκσπῶντα εἰς πανδήμους θριαμβευτικὰς ψαλμωδίας, αἱ ὁποῖαι θὰ μένουν ἀλησμόνητοι καὶ θὰ ἀντηχοῦν ἰσοβίως εἰς τὰ ὦτα τοῦ ξένου ἐπισκέπτου. Ὅταν ἰδίως οἱ ἐκκλησιαζόμενοι με θαυμάσιον συγχρονισμόν καὶ ρυθμὸν ψάλλον ὄλοι μαζί τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἢ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν ἢ τοὺς «Χαιρετισμούς», τότε ἡ ψαλμωδία των μεταβάλλεται εἰς νικητήριον παιᾶνα καὶ ἄσμα θριάμβου. Ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἐσπερινούς τῶν καθημερινῶν ἐργασιμῶν ἡμερῶν οἱ ναοὶ ἔχουν πυκνὸν ἐκκλησίασμα. Βεβαίως εἰς τὰς τάξεις αὐτοῦ ἐπικρατοῦν αἱ μεσήλικες ἢ προβεβηκυῖαι τὴν ἡλικίαν γυναῖκες, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπουσιάζουν τελείως οἱ ἄνδρες, οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες. Μάλιστα εἰς πολλὰς περιπτώσεις ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν. Ἀσφαλῶς αἱ ἐκκλησιαζόμεναι γυναῖκες ὡς μητέρες ἢ σύζυγοι ἢ ἀδελφαὶ ἐπηρεάζουν τὴν πνευματικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ οἴκου.

Συγκινητικὴ εἶναι καὶ ἡ διψα, μετὰ τῆς ὁποίας ὁ

εὐσεβὴς ρωσικὸς λαὸς παρακολουθεῖ τὸ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινόμενον καὶ μετὰ τῆς λατρείας συνδεδεμένον θεῖον κήρυγμα. Ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία εἶναι ἐκτὸς τῶν ναῶν ἀπηγορευμένη. Δι' αὐτὸ με εὐγνωμοσύνην οἱ πιστοὶ ἀκούουν ἐν καλὸν κήρυγμα, τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπεται νὰ γίνετα ἑλευθέρως ἐντὸς τῶν ναῶν με τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι δὲν θίγει τὸ ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει πολιτικοκοινωνικὸν καθεστῶς. Ἡ διὰ τὸ ἀκούμενον κήρυγμα εὐγνωμοσύνη τοῦ λαοῦ φαίνεται εἰς τὸ ὅτι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ἐκσποῦν εἰς ἐν αὐθόρμητον ὁμαδικὸν «σπασίμπα» (=εὐχαριστοῦμεν) μόλις τελειώσῃ ὁ ἱερεὺς τὸ κήρυγμά του, ὅπερ εἶναι ἀληθῆς βακτηρία καὶ παραμυθία διὰ τοὺς πιστοὺς τῆς Ρωσίας.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶχομεν ἀόριστόν τινα φόβον, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ αἰσθανθῶμεν κόπωσιν με τὰς ἀτελευτήτους λειτουργίας καὶ ἀκολουθίας, τὰς ὁποίας θὰ παρακολουθοῦμεν συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα τῆς ξεναγήσεώς μας. Ἀλλ' ἐγοητεύθημεν τόσοον πολὺ ἐκ τοῦ θεάματος τοῦ ἐν ἐκστάσει προσευχομένου καὶ ὁμοθυμαδὸν ψάλλοντος λαοῦ, ὥστε πᾶσα συμμετοχὴ ἡμῶν εἰς τὰς λατρευτικὰς του ἐκδηλώσεις ἦτο ἀληθῆς πνευματικὴ τέρψις καὶ ἀγαλλίασις. Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἡ σωματικὴ ἐκ τῆς ὀρθοστασίας κόπωση οὐδόλως ἐγένετο αἰσθητή. Μάλιστα ἐνδομύχως ἠυχόμεθα νὰ παραταθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἡ τσαούτην πνευματικὴν τροφήν



Ἐκκλησίασμα εἰς τὴν λαύραν τῆς Ζαγκόρσκ ἐν τῷ ναῷ, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας. Εἰς τὴν φωτογραφίαν διακρίνεται μιτροφόρος ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν πρωθιερεὺς καὶ ἱεράρχης τῆς Ἀκαδημίας ταύτης Κ. Ι. Ρουζίτσκι.

ΑΠΟ ΤΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΠΕΝΤΕΛΗΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ *

Ὁ χώρος ἱερός, καθ' ὃ μοναστηριακός· τὸ τοπίον ὑποβλητικόν, καθ' ὃ Πεντελικόν, καὶ ἡ ἐποχὴ ἐκτάκτως ὠραία, καθ' ὃ ἑαρινή, τρεπομένη πρὸς θερινήν— ἰδοὺ τὸ φυσικὸν πλαίσιον τῆς συντελουμένης ἐνταῦθα ἱερωτάτης προσπάθειας, πού λέγεται «Πνευματικὸν Φροντιστήριον». Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν ἐν προκειμένῳ καὶ ἐπαυξάνει τὴν συγκίνησιν ὄλων μας εἶναι τὸ ἐμψυχὸν ὕλικόν. Εἶναι οἱ 29 οὗτοι ἱερεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 26 τῆς ἑλληνικῆς ὑπαίθρου. Ἐὰν εἰς ἐκάστην περιόδον λειτουργίας τοῦ Φροντιστηρίου μας ἡ Διευθύνσις καὶ οἱ συνεργάται τῆς μετ' ἱκανοποίησιν ἐξεφράζοντο διὰ τοὺς φοιτῶντας ἐκάστοτε Πατέρας, τοῦτο ἰσχύει ἔτι περισσότερον διὰ τὴν παροῦσαν. Ἡ 18ῃ αὕτη σειρά ὑπερηκόντισεν ἀπάσας τὰς προηγουμένας. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἐξαγγείλω τὸν δίκαιον ἔπαινον τῶν ἀδελφῶν συμπρεσβυτέρων, οἱ ὅποιοι ὁμολογῶ, «ὅτι ἀνεπαυσάν μου τὰ σπλάγγνα ἐν Κυρίῳ» (Φιλῆμ. 20) διὰ τῆς ἱεροπρεποῦς πολιτείας καὶ τῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως. Προσῆλθον ἐδῶ ἀποφασισμένοι νὰ καρπαθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον πνευματικὰ ὄφελον ἐκ τῆς βραχείας παραμονῆς των εἰς τὸ πνευματικὸν τοῦτο Κέντρον. Καὶ δὲν ἀφῆκαν λοιπὸν εὐκαιρίαν, τῆς ὁποίας νὰ μὴ ἐπαφελῆθουν. Συμπροσευχὴ καὶ συμμελέτη Γραφῆς, συζητήσεις καὶ συνεστίαισις, κοινοὶ περίπατοι καὶ μορφωτικαὶ προσκυνηματικαὶ ἐκδρομαὶ (εἰς τὸ Ἐκκλῆσ. Ὀρφ/φεῖον Βουλαγαμένης, Παιδ. Ἀναρρωτήριον τοῦ ΠΙΚΠΑ, Βυζαντινὴν Ἐκθεσίαν Ζαπτείου, Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν, τὰ Μουσεία: Μπενάκη καὶ Ναυτικὸν Πειραιῶς, Ἀστεροσκοπεῖον Πεντέλης, ἔτι δὲ εἰς Πάτρας καὶ Μεσολόγγιον), ὑπὲρ πάντα δέ, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντων τούτων ὁ σὺ μ π ν ε υ μ α τ ι σ μ ὁ ς, ἀπετέλεσαν τὰς προσφιλεῖς ἐνασχολήσεις εἰς τὴν γαλήνην τοῦ τόπου τούτου τῆς περισυλλογῆς. Ἄπαντες οἱ διδάσκοντες ἐβομβαρδιζόμεθα κυριολεκτικῶς καθημερινῶς μετ' ἀπορίας καὶ ἄλλας ἐρω-

* Προσφώνησις τοῦ Πανοσ. Διευθυντοῦ τοῦ «Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος», γενομένη κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῆς ΙΗ' Περιόδου τελετῆν (15. 7. 64), ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου.

προσφέρουσα Αἰτιουργία ἢ ἀκολουθία. Ἦδη ἐκ τῆς πρώτης συμμετοχῆς μας εἰς τὴν λειτουργίαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Ποιμένος τῆς Μόσχας ἠσθάνθημεν τὴν ἐκ τῆς ρωσικῆς λατρείας ἐκπορευομένην ἰσχυρὰν γοητείαν καὶ ἔλξιν καὶ κατενόησαμεν ἄλλην μίαν φοράν, ὅτι ἡ λειτουργικὴ ζωὴ εἶναι ἡ ζωτικὴ δύναμις καὶ ἐντελέχεια, ἡ ὁποία ἐμψυχώνει τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ ὀλόκληρον τὴν Ὀρθοδοξίαν.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/κης

τήσεις τῶν σπουδαστῶν μας, οἱ ὅποιοι ἐκράτουν σημειώσεις μετ' ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν καὶ εἰς τὰς ὥρας τῆς σχολῆς ἀντέγραφον εἰς εἰδικὰ τετράδια διὰ νὰ τὰς ἔχουν καθαρογεγραμμένας, ἐμελέτων βοηθητικὰ βιβλία, καὶ μᾶς ἐπλήρουν συγκινήσεως. Εὐλογήσατε, Μακαριώτατε, τὴν συντελεσθεῖσαν ἐργασίαν. Ὁ ὁμιλῶν αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσῃ δι' Ὑμῶν, Γερασμία Μακαριότης, τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, διότι μᾶς τοιαύτης ἐξαιρέτου πνευματικῆς προσπάθειας τῆς τὴν εὐθύνην τῷ ἀνέθηκεν. Ὑμᾶς ὅμως, Μακαριώτατε Δέσποτα, προσοπικῶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν μετ' ἡς περιβάλλετε τὸ πνευματικὸν τοῦτο σεμνεῖον στοργῆν, τῆς ὁποίας ἐκδήλωσιν ἀποτελοῦν καὶ αἱ, εἰς διάστημα τῶν 45 ἡμερῶν τῆς λειτουργίας τῆς ληγοῦσης περιόδου, τρεῖς ἐπισκέψεις Σας πρὸς αὐτό, ὅτε οὐ μόνον προσωμιλήσατε ἐν ἀγάπῃ πρὸς ἀπαντας ἡμᾶς, διδάσκοντας καὶ διδασκομένους, ἀλλὰ καὶ ἐτιμήσατε τὴν νηστήσιμον-κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην-τράπεζάν μας, ἐμεριμνήσατε δὲ ὥστε νὰ χορηγήθουν καὶ δέματα ἱματισμοῦ καὶ βιβλία κατάλληλα, ὡς οὐσιαστικὸν καὶ συμβολικὸν συγχρόνως δῶρον τῆς ἀγάπης Σας. Διὰ δὲ τῆς σημερινῆς Σας παρουσίας λαμπρύνετε τὴν σεμνὴν ταύτην ἀποχαιρετιστήριον σὺναξιν. Χάριτας ὀφείλομεν καὶ εἰς τοὺς Σεβ. Συνοδικούς Μητροπολίτας: Τρίκκης κ. Διονύσιον, Κυθήρων κ. Μελέτιον, Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνόν, Ἱερισσοῦ καὶ ἁγ. Ὀρους κ. Παῦλον καὶ Ἀρκαδίας (Κρήτης) κ. Τιμόθεον, οἱ ὅποιοι ἐπεσκέφθησαν τὸ Φρ. κατὰ τὴν λήγουσαν περίοδον καὶ ὠμίλησαν πρὸς τοὺς σπουδαστάς, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν αἰδεσιμολ. Κατηγητὴν π. Ἀγγελον Νησιώτην, καὶ τοὺς σεβαστοὺς Καθηγητὰς κυρίους Παναγ. Μπρατσιώτην καὶ Παναγ. Τρεμπέλαν, τὸν θεολόγον κ. Ἱ. Κολιτσάραν, τὸν ἀστρονόμον κ. Κ. Χασάπην καὶ τὸν μουσικόν Γ. Στέφον. Τόσον οἱ ἐκτάκτως διδάξαντες ὡς ἀνωτέρω, ὅσον καὶ οἱ τακτικῶς προσέφερον ἀφιλοκερδῶς τὴν πολῦτιμον συμβολὴν των ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Διευθύνσεως, δι' ὅπερ πρέπει καὶ ἐποφείλεται καὶ δημοσίᾳ ἢ πρὸς σὺτοὺς εὐχαριστία τῆς Ἐκκλησίας. Τιμητικῶς ἀναφέρω τοὺς τακτικὸς καθηγητὰς τοῦ Φρ. μας ἥτοι ἀρχ/ται Χριστοφόρος Παπουτσόπουλος, Ἀχιλλεῖος Παπαθανασόπουλος, Χριστ. Παπαγιάννης, Ἀλεξ. Καντώνης, Νικόδ. Γραϊκός, Νικόδ. Βαλληγνδρᾶς, Γεώρ. Δελέγκας, Παντελ. Μπαρδάκος, Παντελ. Χρυσοφάκης, Παῦλος Πολυμερόπουλος, Χρυσόσ. Βέργης καὶ Πρωτ. Κ. Ἀνδρουλάκης. Καὶ ἐκείνους μὲν θὰ τοὺς ἐπανίδωμεν εἴτε ἐν Ἀθήναις εἴτε ἐνταῦθα κατὰ Ὀκτώβριον, ὅτε, ἂν ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ, θὰ συνεχισθῇ ἡ λειτουργία τοῦ Φρ., ὅποτε θὰ ἐπαφελῆθῶμεν τῆς μετ' αὐτῶν εὐεργετικῆς ἀναστροφῆς. Ὑμᾶς ὅμως, προσφιλεῖς σπουδασταί, (ἡ, ὅπως ἐσυνήθισα νὰ σᾶς προσφωνῶ: ἀδελφοὶ συμπρεσβύτεροι) διὰ τελευταίαν ἴσως φοράν ἀτενίζω σήμερον, προκειμέ-

νου μετ' ὀλίγην ὥραν νὰ ἀπέλθετε εἰς τὰς πνευματικὰς σας ἐστίας. Διὰ τοῦτο ἀπευθύνομαι ἐν κατακλειδί πρὸς ὑμᾶς, ἀδεία τῆς Α.Μ., διὰ νὰ διατυπώσω τὰς τελευταίας ὑποθήκας τοῦ Φρ. μας. Εἶναι ἡ πεμπτοσύνη τῶν σκέψεών μας καὶ τῶν ἰ. αἰσθημάτων μας. "Ὅταν, μόλις πρὸ ὀλίγου, ἐξήγγειλα τὸν ἔπαινον σας, δὲν τὸ ἐπράξα διὰ νὰ σᾶς ἐμπνεύσω οἴησιν καὶ ἱκανοποιήσιν ὑπερφηφαιίας. Ἄλλὰ διὰ νὰ ὑπεκκαύσω ἔτι περισσότερο τὸν ζήλόν σας, νὰ σᾶς φιλοτιμήσω, τρόπον τινά, καὶ παροτρύνω οὐτὸς εἰς τὰς ἐξορμήσεις καὶ κατακτήσεις πνευματικὰς. Μὴ λησμονήσετε ποτὲ τὴν κλησίν σας τὴν ἀσυλληπτῶς ὑψηλὴν καὶ ἀπερινόητον. Εἴμεθα ἱερεῖς. Εἰς τοὺς ὤμους μας ἔχει ρίψει ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τὸν πλέον τιμητικὸν χιτῶνα, καὶ αὐτῆς τῆς βασιλικῆς ἀλουργίδος τιμιώτερον. Μήπως δι' ἐπιδιώξεις ὑλικὰς, χρήμα, δόξαν καὶ δοξάριον κ.τ.λ.; Ἄλλὰ τί εἶναι τὸ καθὲν ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὅλα συλλήβδην ἐμπρὸς εἰς τὴν Ἱερωσύνην μας, ἡ ὁποία «τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δὲ ἐπουρανίαν ἔχει πραγματίων» (Χρυσ.) καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ «τέχνην τεχνῶν καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν» (Γρηγόριος Θεολόγος), ὑπηρετοῦσαν τὸν Θεὸν καὶ τὴν Εἰκόνα Του, τὸν ἄνθρωπον; Ἐκεῖνος, ὁ Μ. Ἀρχιερεὺς, ἔχει χαράζει δι' ἡμᾶς μίαν πορείαν πρὸς τὸ φορικτὸν θυσιαστήριον τῆς ἀγ. Τραπέζης, καὶ ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον εἰς τὸν οὐρανόν! Ἡ σύντομος καὶ ἀσήμαντος μέσσα εἰς τὸ Σύμπαν ζωὴ μας ἀποβαίνει ὄργανον ἐπιτελέσεως ὑψηλοτέρων καὶ αἰωνίων σκοπῶν διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ σχετίζεται μὲ τὴν σωτηρίαν ψυχῶν ἀθανάτων, «ὅπερ ὢν Χριστὸς ἀπέθανεν!» Ἰλιγγος καταλαμβάνει τὴν σκέψιν μας, ὅταν θελήσωμεν νὰ ἀναλογισθῶμεν πόσον ὑψηλὰ μᾶς ἐτοποθέτησεν ὁ Κύριος. Ἀποτελεῖ ὁ ἱερεὺς τῶ ὄντι «τὸ αἰώνιον παράδοξον», ἐν ἱερὸν αἰνίγμα, καὶ «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» διὰ τὸν κόσμον. Ἡ δύναμις του εἶναι νὰ εἶναι ἄοπλος, νὰ «ἰσχύη ἡμῶς τὰ πάντα ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι αὐτὸν Χριστῷ». Εἶναι ὁ περισσότερο ἡγαπημένος, καὶ ὁ περισσότερο παραγνωρισμένος καὶ προδομένος. Παρεμβαίνει εἰς τὰς πλέον ἐπισήμους καὶ ἀποφασιστικὰς στιγμὰς τοῦ συντόμου περάσματος τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ζωὴν, πατὴρ αὐτὸς τοῦ ποιμνίου του, ἀληθὴς πατὴρ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ! Καὶ τί θαυμαστόν: ἀξιοῦται νὰ δανείζη τὴν γλῶσσαν, τὴν καρδίαν, τὰς χεῖρας εἰς τὸν Κύριον, διὰ νὰ ἐνεργῇ δι' αὐτοῦ Ἐκεῖνος. Ἐμβάλλει τὸ αἰώνιον εἰς τὴν ροὴν τοῦ παροδικοῦ. Φέρει τὸ μήνυμα τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰ τέκνα τῆς γῆς. Ὁ ἄξιός τῆς ἀποστολῆς του ἱερεὺς τοῦ ζῆ «ὡς κατενώπιον Θεοῦ», ἀποτελεῖ ζωντανὸν ἀφιέρωμα εἰς τὸν Κύριον, λογικὴ θυσία εἶναι ἡ ζωὴ του ὁλόκληρος. "Ὅταν, ἀδελφοί μου, τὸ δειλινόν, ἀφοῦ γτυπήσετε τὴν καμπάνα τοῦ χωριοῦ καὶ ἀρχίσετε τὸν Ἑσπερινόν, κατόπιν ἴσως κοπιώδους χειρωνακτικῆς ἐργασίας ἢ ὅταν λειτουργήτε ἐνώπιον τῆς ἀγ. Τραπέζης τὸ πρωτῆ, καὶ ἀναπέμπετε τὰς λευτικὰς σας εὐχὰς κατὰ τὴν ἀγίαν ἀναφοράν, δεόμενοι («ὅπερ πλεόντων, ὀδοιπορούντων...») ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι ἐπιτελεῖτε τὴν ἱερωτέραν ἐπὶ γῆς πράξιν, εἰς τὴν ἀγιωτέραν ὥραν, τὴν τῆς λατρείας καὶ εἰς τὸν θεϊότερον τόπον, τὸν Ναόν. Ἰπῆρξαν ἄγιοι κλη-

ρικοί, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς πυρίνας προσευχὰς των, ἐπήρεάζαν τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπίνης Ἱστορίας!

Ἄλλ' ὁ ἱερεὺς εἶναι λειτοουργὸς ὄχι μόνον τοῦ θυσιαστηρίου, ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνίας. Ἡ ἱερωσύνη-ὅπως ἐλέγθη-ἐφευρέθη ἀπὸ τὴν Ἀγάπην, εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἀγάπη, ἡ τελευταία ἐφευρέσις τοῦ Κυρίου. Καὶ σεῖς λοιπόν, ὅλοι ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι τὴν Ἀγάπην ἐξελέξαμεν ὡς ἔργον, ἅς μὴ λησμονήσωμεν τοῦτο τὸ μυστικὸν τοῦ ἐπιγείου ρόλου μας: τὴν θυσίαν. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς «μεγάλῃς τὸ πρᾶγμα δεῖται ψυχῆς» κατὰ τὸν χρυσοῦν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γλῶσσαν. Εἶναι ὄντως πολὺπλευρον τὸ ἔργον. Ἐὰν ἐπιτυγχάνετε, ὥστε ὅσοι σᾶς πλησιάζουν, νὰ φεύγουν ἀπὸ κοντὰ σας ἐνισχυμένοι, παρηγορημένοι καὶ ψυχικῶς ἀνεφωτισμένοι, τότε θὰ σημαίνει, ὅτι ἔχετε ἐπιτύχει εἰς τὴν ἀποστολήν σας.

Σᾶς περιμένουν οἱ πτωχοί, σᾶς προσμένουν οἱ ἄρρωστοι, οἱ ἀπηλπισμένοι, τὰ ὄρφανά, οἱ ἀπόκληροι τῆς ζωῆς, ποὺ κανεὶς δὲν τὰς σκέπτεται. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ βαπτίζετε τὰ νήπια καὶ νὰ θάπτετε τοὺς γέροντας... Δὲν θὰ μένετε καρφωμένοι εἰς τὴν Ὁραϊὰν Πύλῃν, ἀναμένοντες τὸν λαὸν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς. Σεῖς θὰ πορευθῆτε πρὸς τὸν λαόν. Θὰ ἀναζητήσετε τὸ ἀπολωλός. Σκεφθῆτε τὰς ψυχὰς ποὺ χάνονται... Θὰ προτιμήσετε «συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν» (Ἐβρ. 11, 25). Ὁ καθεὶς ἀπὸ σᾶς, δέκ τῆς εὐπαθῆς τοῦ πόνου τῶν ἄλλων, π ο μ π ὸς τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἅς θεωρῇ ἰδικὴν του χαρὰν ὅταν ἐπουλῶνῃ ξένας πληγὰς. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι μία συνεχὴς θυσία διὰ τοὺς πάσχοντας. Ἡ διήμερος ἐκδρομὴ ποὺ ἐπραγματοποιήσαμεν, ὅπως ἐνθυμεῖσθε, πολλὰ μᾶς ἐδίδαξε σχετικῶς. Καὶ αἱ δύο ἐκκλησιαστικαὶ Ἐπαρχίαι μὲ τὴν συγκινητικὴν φιλοξενίαν των, ὄχι μόνον δὲν μᾶς ἐπέτρεψαν νὰ δώσωμεν οὐδὲ ὄβολον ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Φρ. δι' ἔξοδα διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἔδωκαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ λάβωμεν πνευματικὴν τροφήν πλουσίαν. Πόσα δὲν μᾶς ἐδίδαξε λ.χ. ἡ πάνδημος κηδεῖα τοῦ φωτισμένου καὶ ἀγίου κληρικοῦ, ὁ ὁποῖος συνεδύαζεν ἀγιότητα μὲ κοινωνικὴν δραστηριότητα. Ἐνθυμηθῆτε, σὺν τοῖς ἄλλοις, τί εἶπε τὸ μικρὸ ὄρφανό, ἀπὸ μικροφώνου, κατὰ τὴν κηδεῖαν του. Ἡ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐπίσης ἀοιδίου κληρικοῦ τῆς ἐτέρας ἐπαρχίας ποὺ ἐπεσκέφθημεν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν δημιουργικὴν πνοὴν ὀφείλονται ἔργα κοινῆς ὠφελείας, ὅπως τὸ θαυμάσιον Γηροκομεῖον, αἱ παιδικαὶ κατασκηνώσεις, ἡ αἰθουσα διαλέξεων καὶ τόσα ἄλλα, μαρτυροῦντα ὁποῖαν τεραστίαν ὄντως ἐπίδρασιν εἰς τὴν κοινωνίαν ἔσχε τὸ πέρασμα ἀμφοτέρων. Κοινωνικὴ ἐργασία μὲ πνευματικὴν θεμελίωσιν. Φιλανθρωπία μὲ ἀρετὴν, ζωὴν ἀγιασμοῦ. Ζῶντες ἐν Χριστῷ καὶ ἀναπνέοντες ἐν Χριστῷ ἐπετέλεσαν τὰ ἀνωτέρω ἐπ' ὠφελεία τῆς κοινωνίας. Ἐνθυμηθῆτε συναφῶς τὸν λόγον τοῦ Χρυσορρήμονος Πατρός: ἀρκεῖ εἰς ἄνθρωπος ζῆλω πεπυρωμένος, ὁλόκληρον διορθώσασθαι δῆμον». Ἀθόρυβα καὶ σεμνά, χωρὶς τυμπανοκρουσίας καὶ ἐπιδεικτικᾶσεις, μὲ ἐργασίαν εἰς βάθος, θὰ ἀποβῆτε καὶ σεῖς κατ' ἐξοχὴν κοι-

ΜΑΡΙΟΛΟΓΙΑ

Α'.

ΡΩΜΑ-ΓΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

1. Προβολή της Ρωμαϊκής 'Εκκλησίας.

Τὴν 29ην Σεπτεμβρίου 1963 ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τῆς δευτέρας περιόδου τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ συνελθούσης Β' μεγάλης Συνόδου, αἱ ὁποῖαι ἔληξαν τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1963. Θὰ ἐπακολουθήσουν προφανῶς καὶ ἄλλαι συνοδικαὶ περίοδοι, πρὸς ἐξάντλησιν τῶν ὑπ' ὄψιν αὐτῆς θεμάτων ἢ σχημάτων (schemas). Μετέχουν τῆς ἱστορικῆς ταύτης Συνόδου, ὡς γνωστόν, 2500 Ἱεράρχαι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας βοηθούμενοι ὑπὸ 200 ἄλλων ἐπιφανῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐπιστημόνων.

Σκοπὸς τῆς μεγάλης Συνόδου ταύτης τοῦ Βατικανοῦ, τὴν ὁποῖαν συνεκάλεσε τὴν 11ην Ὀκτωβρίου 1962 ὁ ἀείμνηστος Πάπας Ἰωάννης ΚΓ', εἶναι ὅπως διὰ τῆς ἐπιλύσεως τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπιτευχθῆ «ἐκθεσις τῆς αὐθεντικῆς καὶ ἀρχαίας διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας διὰ νέων τρόπων καὶ νέων διατυπώσεων καὶ ἐκφορῶν, αἱ ὁποῖαι νὰ ἀνταποκρίνονται εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ εἰς τὰ προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου... ὁ δὲ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς Συνόδου εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἐνότης».

Εἰς τὸν ἐναρκτήριον λόγον τοῦ ὁ Πάπας Ἰωάννης ΚΓ' διεζωγράφησεν ὡς ἐξῆς τὸν χαρακτήρα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς συγκροτουμένης Συνόδου: «Ἡ Ἐκκλησία ἡ Καθολικὴ, ὑψώσασα τὴν δᾶδα τῆς θρησκευτι-

κῆς ἀληθείας, ἐπιθυμεῖ νὰ προβάλῃ ἐαυτὴν ὡς μητέρα πάντων ἀγαθῶν, ὑπομονητικὴν, γεμάτην συμπάθειαν καὶ καλὰς διαθέσεις διὰ τὰ τέκνα τὰ κεχωρισμένα ἀπὸ αὐτῆν... Ἡ Καθολικὴ λοιπὸν Ἐκκλησία φρονεῖ, ὅτι πρέπει νὰ ἀναπτύξῃ τὰς προσπάθειάς της ἵνα ἐκπληρωθῇ τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀδελφικῆς ἐνώσεως τῶν πάντων...».

*

Ἡ «θρησκευτικὴ ἀλήθεια», τὴν ὁποῖαν ἀνέφερον ὁ ρηξικέλευθος Ποντίφιξ, νοεῖται, προφανῶς, ἐν τῷ συνόλω τῶν ὁρθῶν δογμάτων τῆς πίστεως, καθὼς ταῦτα ἐθέσπισαν αἱ ἐπτὰ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Εἰς τὰς παγχιριστιανικὰς ἐκείνας ἐκκλησιαστικὰς συνελεύσεις, αἱ ὁποῖαι συνεκροτήθησαν ἐν τῇ Βυζαντινῇ Ἀνατολῇ, ἀπὸ τοῦ 325 μέχρι τοῦ 787, πρὸς καταπολέμησιν αἱρέσεων καὶ κακοδοξιῶν, ἐλάμβανον ἐνεργὸν μέρος οἱ Ἱεράρχαι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἐπομένως αἱ ἀποφάσεις τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐπὶ τῶν δογμάτων πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς καθόλου ζωῆς, λαμβανόμεναι ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἦσαν αὐθεντικαὶ καὶ ἀλάθητοι, ἐκτιμώμεναι ὡς ἀδιάσειστα θεμέλια τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἄς σημειωθῆ ἐναυθῆ, ὅτι κατὰ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ἐθέσπισαν τοῦτο οἱ Ἀπόστολοι, ἐν συνόδῳ ἀποφαινόμενοι περὶ τῶν μεγάλων αὐτῆς προβλημάτων¹, αἱ οἰκουμενικαὶ Σύν-

1. Πράξεις, κεφ. 15.

ωνικὴ δύναμις· ὄχι τυπικοὶ τελεσταὶ τῶν ἀκολουθιῶν.

Μέσα εἰς ἓνα κόσμον συγχύσεως, με πλουτον κακίας καὶ πτωχείαν ἀγάπης, ἅς ἀκουσθῆ ἡ προφητικὴ φωνὴ τῆς πίστεως καὶ ἅς ἐκχυθῆ ἡ δύναμις τῆς Ἀγάπης. Εἶναι τοῦτο ἔργον ἰδικόν σας. Καὶ ἀποτελεῖ αἷτημα τῶν καιρῶν. Νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μὴ ἀποτελοῦμεν ἀναχρονισμόν, ἀπλοῦν διακοσμητικὸν στοιχείον, παρέχοντες τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι μᾶς ἀφίνουν ἀδιαφόρους τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ συλλάβωμεν συγκλονιστικώτερον τὸ νόημα τῆς ἀποστολῆς μας, ὁπότε με ἐνθουσιασμόν δημιουργικόν, φλογεροὶ ἐργάται τοῦ καλοῦ, θὰ ἐξορμήσωμεν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι κατὰ τὴν παραμονὴν σας ἐδῶ ἐπλάσατε ὄνειρα, ἐγεμίσατε με ὁραματισμούς τὴν ψυχὴν σας. Ἰδοὺ, ἀπὸ τῆς αὔριον θὰ σαρκώσετε ὅλα αὐτά, «τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος». Ὁ λόγος σας ἅς πυρπολῆ, ἡ ζωὴ σας ἅς ἡλεκτρίζῃ. Κύψατε ἐπάνω ἀπὸ τὴν αἰμάσσουσαν καρδίαν τοῦ ἀγωνιῶντος συγχρόνου κόσμου διὰ νὰ συλλάβετε τοὺς

παλμούς του, νὰ ἀπαντήσετε ἐμπράκτως εἰς τὸ σῆμα κινδύνου, ποὺ ἐκπέμπει ἀπεγνωσμένος. Περιμένει πολλὰ ἀπὸ ὑμᾶς ἡ ἁγία Ἐκκλησία καὶ ἡ Χριστιανικὴ κοινωνία. Νὰ ὑψώσετε ὡς μοχλὸς τὸν κόσμον. Νὰ ἀναστηλώσετε τὰς ἀξίας ἐν μέσῳ τῶν τραγικῶν ἐρειπίων ποὺ μᾶς κυκλώνουν. Ἄλλὰ καὶ τὸ Φρονηστήριόν μας στηρίζει πολλὰς ἐλπίδας εἰς σᾶς. Καὶ με τὴν βεβαιότητα, ὅτι δὲν θὰ τὰς διαψεύσετε, σᾶς προπέμπει, ἐφωδιασμένους με τὰς πολυτίμους εὐχὰς τοῦ Μακαριωτάτου, ἀλλὰ καὶ με βιβλία κατάλληλα πρὸς τὸν καλύτερον καταρτισμόν σας. Ἡ ἰδικὴ μου ταπεινὴ εὐχὴ εἶναι: Εἰς ὁδὸν εἰρήνης, ἀδελφοί! Εἰς τὴν πρὸς Ἐμμάουσι πορείαν εἶθε νὰ ἔχετε συνοδοιπόρον Αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν, ἡ δὲ καρδία σας ἅς εἶναι συνεχῶς «καιομένη ἐν ὑμῖν» ἀπὸ ζῆλον καὶ ὄρμην πρὸς δρᾶσιν, διὰ τὴν δόξαν τοῦ αἰωνίου Ἀρχιερέως καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

οδοι συγκροτούν την υπερτάτην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀρχήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον αἱ ἀποφάσεις των ἐπὶ τῶν δογμάτων, ἀποτελοῦν τὴν τρίτην πηγὴν τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως, μετὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ὥρισεν ἡ Ζ' οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ α' αὐτῆς Κανόνος, ὅτι εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων οὐκ ἔστι προσθεῖναι καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφελεῖν οὐδέν, ἐξ ἑνὸς γὰρ πάντες οἱ θεοφόροι Πατέρες καὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἀγασθέντες ὥρισαν τὰ συμφέροντα». Ἐγούσα δὲ ὑπ' ὅψιν ἡ Σύνοδος αὕτη ὅλους τοὺς αἰρετικούς οἱ ὅποιοι εἶχον καταδικασθῆ ὑπὸ τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, καθὼς καὶ ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι τυχόν θὰ ἀπετόλμων ἐν τῷ μέλλοντι νὰ παρατρέψουν τὰ δόγματα εἴτε δι' ἀλλοιώσεων εἴτε διὰ προσθηκῶν, προσέθεσεν εἰς τὸν Κανόνα αὐτῆς τοῦτον καὶ τὰ ἐξῆς: «Καὶ οὐς μὲν ἀναθέματι παραπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν, οὐς δὲ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιροῦμεν, οὐς δὲ ἀφορισμῶ, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν».

Λίαν χαρακτηριστικὸν γεγονός τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς: Ὁ Πάπας Λέων Θ' (1002-1054), ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώραν καὶ τὸ ἐπάρατον σχίσμα μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, γράφων τὴν 13ην Ἀπριλίου 1053 πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας Πέτρον, διὰ νὰ ἐκθέσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν του, ἐξαιρεῖ διὰ τῶν ἐξῆς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ κῦρος τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων: «Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία (ἡ Μία, Ἀγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία) ἐπ' αὐτὴν (τὴν διδασκαλίαν), ὡς ἐπὶ ἀκρογωνιαίου λίθου ἐθεμελιώθη... Πᾶν ὅ,τι αἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἐπτὰ ἄγια καὶ οἰκουμενικὰ Σύνοδοι πιστεύουν καὶ γεραίρουν, καὶ ἐγὼ ὡσαύτως σέβομαι καὶ γεραίρω, καὶ ὅποιονδήποτε αὐταὶ ἀναθεματίζουν, καὶ ἐγὼ ἀναθεματίζω»².

*

Κατὰ ταῦτα, μία μόνη ἐκκλησία, εἴτε ἡ Ἀνατολικὴ εἴτε ἡ Δυτικὴ, δὲν δύναται νὰ ὀνομάζῃ τὰς τοπικὰς τῆς Συνόδους «οἰκουμενικὰς», καθ' ὅσον εἰς αὐτὰς διασκέπτονται μόνον οἱ Ἱεράρχαι τοῦ κλίματος τῆς. Παραδόξως λοιπὸν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, συνυπολογίζουσα εἰς τὰς ἐπτὰ οἰκουμενικὰς Συνόδους καὶ ὅλας τὰς μέχρι σήμερον συγκροτηθείσας ἐν τῇ Δύσει («τοπικὰς»), ἀριθμεῖ τὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὅχι εἰς 7, ἀλλὰ εἰς 21, ὁμοῦ μὲ τὴν σημερινὴν τοῦ Βατικανοῦ. Εἶναι προφανές, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν τούτων Συνόδων ἐνδιαφέρουν μόνον τὴν ἐκκλησίαν ἢ ὁποῖα τὰς

συγκαλεῖ ἐντὸς τοῦ Κλίματος τῆς. Δὲν δύναται ἐπομένως αἱ τοπικαὶ αὐταὶ Σύνοδοι νὰ θεσπίζουν νέα δόγματα πίστεως. Ἐν τούτοις, ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐθέσπισε δόγματα διὰ τῶν τοπικῶν Συνόδων τῆς, ὅχι δὲ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐδημιούργησε διὰ καινοφανῶν διδασκαλιῶν καὶ νέαν Παράδοσιν, καθὼς θὰ ἴδωμεν.

Ὁρεῖλομεν νὰ παρενθέσωμεν ἐνταῦθα συντόμως τὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελευθούσης τῷ 869 Συνόδου, τὴν ὁποῖαν οἱ Λατῖνοι ὀνομάζουν ὀγδόην οἰκουμενικὴν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνῆλθον κατ' αὐτὴν πράγματι ἀντιπρόσωποι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Πᾶν ἄλλο ἔμως ἢ οἰκουμενικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος α) διότι σκοπὸς τῆς συγκλήσεώς τῆς ἦτο ἡ λύσις προσωπικοῦ προβλήματος τὸ ὁποῖον εἶχε δημιουργήσει ὁ Πάπας Ρώμης εἰς βῆρος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ β) διότι μεταγενεστέρως ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελευθούσα τῷ 879 Σύνοδος καὶ πάλιν ἐξ Ἱεραρχῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἠκύρωσε τὰ τῆς Συνόδου τοῦ 869.

Πάπας Ρώμης ἦτο τότε ὁ Ἀδριανὸς Β' καὶ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Φώτιος. Ἐμπερίστατος ὁ τότε αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδῶν, λόγῳ πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν τῆς Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας ἐν τῇ Δύσει, καὶ ἔχων διὰ τοῦτο ἀνάγκην τῆς πολυτίμου ἐπιρροῆς τοῦ Πάπα, ὑπήκουσεν εἰς τὴν ἀξίωσιν τούτου ὅπως ἐπὶ ἀνταλλάγματι ἀπομακρύνῃ τὸν Φώτιον ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον καὶ ἐπαναφέρῃ εἰς αὐτὸν τὸν ὑπὸ βασιλικὴν δυσμένειαν διατελοῦντα Ἰγνάτιον.

Τρεῖς πληρεξούσιοι ἀντιπρόσωποι (responsales) τοῦ Πάπα ἔφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὴν δὲ 5ην Ὀκτωβρίου 869 συνῆλθεν ἡ Σύνοδος. Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίασιν ὁ ἀριθμὸς τῶν προσελθόντων συνέδρων μόλις ἀνήρχετο εἰς τοὺς 20. Μεγάλαι κατεβλήθησαν προσπάθειαι τόσον ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἰγνατίου, ὅπως ἡ Σύνοδος προσλάβῃ γενικώτερον χαρακτῆρα, μόλις δὲ εἰς τὸ τέλος τῆς πενταμήνου διαρκείας τῶν ἐργασιῶν τῆς κατωρθώθη νὰ συγκεντρωθῶν 102. Τὴν 28ην Φεβρουαρίου 870, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ πρώτου παπικοῦ ἀντιπροσώπου ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασίν τῆς ἢ «οἰκουμενικὴ» Συνόδου. Αὕτη «κατεδίκασε καὶ καθήρσε τὸν Πατριάρχην Φώτιον, διότι οὗτος ἦτο δημιουργὸς αἰρέσεως καὶ σχίσματος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ — ὅπως λέγεται ἀπὸ τοῦ 1054 — Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἀπορρίπτει δὲ τὸ πρωτεῖον καὶ τὴν ἐπὶ σύμπαντος τοῦ κόσμου κυριαρχίαν τοῦ Ρωμαίου Ποντίφικος, χάριν τοῦ πρωτείου τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως»³.

2. Denzinger H., The Sources of Catholic Dogma, Transl. by R. J. Deferrari. B. Herter Book Co. New York, 1957. Παπαδοπούλου Ἰ., «Ἱστορικὰ κριτήρια διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν», Ἀθήναι, 1963, σ. 25.

3. Catechisme of Catholic Faith, Com-

Μετὰ μίαν δεκαετίαν ὅμως συνεχροτήθη νέα Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸν Νοέμβριον 879. Εἰς αὐτὴν ἔλαβον μέρος 360 Ἱεράρχαι ἐν οἷς καὶ τρεῖς ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα Ἰωάννου Η'. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἠκύρωσε τὰς ἀποφάσεις τῆς προγενεστέρως Συνόδου τοῦ 870, ἀποκατέστησε τὸν Φώτιον εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν τῆς, τὸν Μάρτιον 880, ἀνεκήρυξε τοῦτον «Τύπον τοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν».

Οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι ὑπογράφοντες τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου ταύτης εἶπον: «Καὶ ἡμεῖς, οἱ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς κατοικοῦντες ταῦτα ἀκούομεν». «Ὅταν δὲ ἡ Σύνοδος ὁμοφώνως διεκήρυξεν: «Ὅτι ὁ Θεὸς οἰκεῖ ἐν αὐτῷ οὐδεὶς ἀγνοεῖ», οἱ παπικοὶ ἀντιπρόσωποι ὑπερβάλλοντες εἰς ἐγκωμιστικὸν ἐνθουσιασμόν τοὺς Ἀνατολικούς συνόδους, εἶπον ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἔμπνευσις αὐτοῦ τοιοῦτο φῶς διέδωκαν εἰς τὴν καθαρὰν ψυχὴν τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου, ὅτι λαμπρύνει καὶ φωτίζει πᾶσαν τὴν κτίσιν. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιος, κἂν μόνον εἰς τὸν οὐρανὸν περιέχεται, ὅμως ὅλον τὸν περίγειον κόσμον φωτίζει, οὕτω καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῶν, ὁ κύριος Φώτιος, καθέζεται εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ καὶ τὴν σύμπασαν κτίσιν δαδουγεῖ καὶ καταλάμπει»⁴.

Δέον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Σύνοδος τοῦ 869—70 εἶχε καταδικάσει ὑπὸ τὴν παπικὴν ψυχολογικὴν πίεσιν τὸν Μέγαν Φώτιον, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι γύρω ἀπὸ τὸ παπικὸν πρωτεῖον χωρίζουν ἔκτοτε βασικῶς τὴν Ἀνατολικὴν ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ὑπῆρξε λοιπὸν λίαν εὐλόγος ἡ διακήρυξις τοῦ Πατριάρχου τῶν Μελιχιδῶν Μαξίμου Δ' πρὸς τὴν παρούσαν ἐν τῷ Βατικανῷ Σύνοδον, εἰπόντος ὅτι «ἡ Ὁρθοδοξία ἀρνεῖται νὰ θεωρήσῃ τὴν ὑπερτροφίαν τοῦ ρωμαϊκοῦ πρωτείου, ὡς φυσιολογικὴν ἐξέλιξιν τοῦ πρωταρχικοῦ πυρῆνος, τοῦ θεέντος ὑπὸ τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν θείαν ἰδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας. Κατηγόρησε δὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, ὡς μονοπωλοῦσαν τὰς ἐξουσίας διὰ φιλοδοξίαν ἢ ἀνθρωπίνου συμφέρον...»⁵.

Κατὰ ταῦτα, αἱ ἐν διαρκείᾳ 850 περίπου ἐτῶν συνελθοῦσαι μέχρι σήμερον ἐν τῇ Δύσει Σύνοδοι εἶναι αὐστηρῶς τοπικαί, αἱ δὲ ἀποφάσεις των ἐνδιαφέρουν ἀποκλειστικῶς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐξαιρέσειν, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἀποτελεῖ ἡ ἐπὶ Πάπα Εὐγενίου Δ' συνελθοῦσα τῷ 1438—39 ἐν Φερράρα καὶ Φλωρεντία Σύνοδος, τὴν ὁποίαν οἱ Λατῖνοι ὑπολογίζουσιν ὡς τὴν 17ην οἰκουμενικὴν. Περὶ τῆς Συνόδου ταύτης θὰ κάμωμεν εὐρύτερον λόγον ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

2. Ἡ ἐλληνικότης τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ὡς «Μυστικὸν Σῶμα

Χριστοῦ»⁶, εἶναι ἡ Μία, Ἀγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἱ ὁποῖαι, καθὼς εἵπομεν, συνεχροτήθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βυζαντινῇ Ἀνατολῇ. Γενικῶς εἰπεῖν, «κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ πνευματικὴ φυσιογνωμία τοῦ κόσμου ἦτο ἐλληνική... Τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα εἶχε κατακτήσει τὸν κόσμον»⁷, ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία, ἡ ἐλληνικὴ σκέψις καὶ ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ἀπετέλεσαν τοὺς πρωταρχικοὺς διαμορφωτικοὺς παράγοντας τῆς δογματικῆς Θεολογίας καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου. Καὶ αὐτὰ τὰ Εὐαγγέλια ἐγράφησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐπομένως ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἱστορίαν φιλοσοφικῶς ἐρευνῶσα τὴν ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλήθειαν, διὰ νὰ διερμηνύσῃ δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν κόσμον ἐχρησιμοποίησε τὴν ἐλληνικὴν σκέψιν καὶ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Κατὰ ταῦτα, καὶ αὐτὴ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, προτοῦ ὀνομασθῆ «Λατινικὴ Ἐκκλησία», ἦτο κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας καθαρῶς Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία.

Ὁ μέγας Ἀπολογητὴς τοῦ χριστιανισμοῦ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστῖνος, ἀπὸ τὴν Συχέμ τῆς Σαμαρείας καταγόμενος (100—165), φέρων τὸν φιλοσοφικὸν τρίβωνα ἐφθασεν εἰς Ρώμην ὅπου ἴδρυσεν φιλοσοφικὴν σχολὴν, διὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὰ ἐλληνικὰ καὶ χριστιανικὰ γράμματα. Ἐκεῖ, τῷ 155 ἔγραψε τὴν πρώτην Ἀπολογία του ἀπευθυνομένην πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μάρκον Αὐρήλιον, καθὼς καὶ τὴν δευτέραν, ἀπευθυνομένην πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν Σύγκλητον. Ἐξ ἄλλου, ὁ ἐν Καρθαγένῃ τῆς Ἀφρικῆς Τερτυλλιανὸς (160—220), ὁ ἀναδειχθεὶς πατὴρ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, γράφων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἤρρισε πρώτος μεταφράζων ἔργα Ἑλλήνων Πατέρων εἰς τὴν Λατινικὴν, ἡ ὁποία καὶ κατέστη πλέον ἡ συγγραφικὴ του γλῶσσα.

Ὁ διάσημος Λατῖνος θεολόγος J. Döllinger (1799—1890) ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Hippolitus et Kallistus», 1853, σ. 27, γράφει τὰ ἑξῆς, ὡς πρὸς τὴν ἐλληνικότητα τῆς Ρώμης καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς: «Κατὰ τὸν δεῦτερον καὶ τρίτον αἰῶνα ἡ Ρώμη ἦτο εἰσέτι ἔδρα καὶ τόπος, ὅπου ἐλαλεῖτο ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἐκαλλιεργοῦντο τὰ ἐλληνικὰ γράμματα. Οἱ Ἕλληνες χριστιανοὶ ἀπετέλουν ἐν Ρώμῃ ἀξιόλογον μέρος τῆς χριστιανικῆς Κοινότητος καὶ εἶχον ἀναμφιβόλως ἐκκλησίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐτελεῖτο ἐλληνιστὶ ἡ λειτουργία καὶ ἐλληνιστὶ ἐγένετο τὸ κήρυγμα. Κατὰ τὸν δεῦτερον αἰῶνα ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἦτο προσέτι ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ Δύσει, διότι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἱερωνύμου (342—420), ὁ ὁποῖος μετέφρασεν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν πολλὰ βιβλία τοῦ Κανόνος τῆς Ἀγίας Γραφῆς, διὰ πρώτην φοράν ὁ Βίκτωρ (ὁ ὁποῖος διετέλεσε Πάπας κατὰ τὰ ἔτη 189—198) καὶ ὁ γερουσιαστὴς Ἀπολλώνιος, ὑπῆρξαν οἱ πρώτοι ποὺ ἔγραψαν

piled by Rev. Th. J. O' Brien. Chicago, Illinois. The Oink Co. 1929, p. 234.

4. Παπαρρηγοπούλου Κ., Ἱστορία τοῦ Ἑλλην. Ἐθν. οὐς, τ. Δ', Βιβλ. α', κεφ. στ', σ. 250—258.

5. Ἐφημ. «Καθολικὴ», Ἀθήναι, Δεκ. 25, 1963, σ. 2.

6. Ρωμ. 12:4—5. Ἐφεσ. 4:4. Κολ. 1:18.

7. Παπαδόπουλου Χρυσ., «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία (33—858)», Ἀθήναι 1954, σ. 1. ἔξ.

λατινιστί και περί τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἐνῶ εἰς τὴν Ρώμην ὁ Κλήμης, ὁ Ἐρμᾶς, ἀδελφός τοῦ ἐπισκόπου Πίου Α', ὁ Γάιος, ὁ Ἰππόλυτος, καὶ ἀκόμη κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ τετάρτου αἰῶνος ὁ Πάπας Σίλβεστρος, ἐλληνιστί ἔγραφον, οἱ δὲ Πάπαι διετήρουν καὶ ζωηρὰν ἀλληλογραφίαν ἐλληνιστί μετὰ τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν. Τὰ πράγματα ὅμως μετεβλήθησαν, ἀφ' ὅτου τὸ Βυζάντιον ἀπέβη ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους (330), καὶ πάντες οἱ Ἀνατολικοὶ καὶ οἱ ἐλληνιστί ὁμιλοῦντες δὲν μετέβαινον πλέον εἰς τὴν Ρώμην, ἀλλ' εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν». Εἰς ταῦτα, ἄς προσθέσωμεν τὴν ἱστορικὴν πληροφορίαν, ὅτι ἀπὸ τοῦ πρώτου αἰῶνος μέχρι τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου, τὸν παπικὸν θρόνον τῆς Ρώμης ἐκλείσαν 11 Ποντίφικες ἐλληνικῆς καταγωγῆς⁸.

3. Ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι.

Τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης εἶναι Ἀποστολική, ὡς ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Πέτρου, δὲν θέτει εἰς ἥσωνα μοῖραν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βυζαντίου, ἡ ὁποία ἰδρύθη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ ἀταδέλφου τοῦ Πέτρου καὶ πρωτοκλήτου Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Κατὰ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, αὕτη, ἔχουσα Ἀρχηγὸν τὸν Χριστόν, ὠρίσθη ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων ὅπως κυβερνᾶται κατὰ τόπους ὑπὸ πέντε Πατριαρχῶν. Μεταξὺ τούτων, ὡς «Πρώτος τῆ τάξει, τιμῆς ἕνεκεν» (Primus inter pares, honoris causa), ἀνεγνωρίσθη ὁ Ρώμης, διότι κατεῖχε τὸν θρόνον «τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης». Ὡς δεῦτερος τῆ τάξει ὠρίσθη ὁ «τῆς νέας Ρώμης», καθὼς ἐπωνομάζετο τὸ Βυζάντιον. Ὁ Ρώμης, ἀντὶ τοῦ τίτλου «Πατριάρχης», ἐτήρησεν ἀπὸ τοῦ 8ου αἰῶνος τὸν ἐν χρήσει παλαιὸν «Πάπας», καθὼς τηρεῖ τοῦτον ἱστορικῶς καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας, τιλοφορούμενος «Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας». Κατὰ ταῦτα, ὁ Πάπας Ρώμης τιμᾶται ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς «πρώτος ἐν ἴσοις»⁹.

Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ἐξ ἄλλου, οὐδέποτε ὑπέβηκε πνευματικῶς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀποτελεῖ ἀξιόλογον μαρτυρίαν τούτου τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν Β' ἐν τῷ Βατικανῷ Σύνοδον ὁμολογήθη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς ὀφείλει εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἰδρυσιν αὐτῆς, τὴν λατρείαν καὶ καθόλου τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ μέγιστα συνετέλεσαν βεβαίως οἱ Πατέρες αὐτῆς, καὶ ἐπομένως οὐδὲν ὀφείλει εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν.

8. Milman H., History of Latin Christianity, 1855. Abbé Guettée, The Papacy. New York 1958, p. vii. Παπαδοπούλου Ι., Ἱστορικὰ χριστήρια διὰ τὴν ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, Ἀθήναι, 1963, σ. 58.

9. Α' Οἶκ. Συνόδου κανὼν 6ος. Β' Οἶκ. Συνόδου κανὼν 3ος. Δ' Οἶκ. Συνόδου κανὼν 28ος. Παπαδοπούλου Χρυσ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, Ἐκκλησία» Ἀπριλ. 15, 1963, σ. 212-218.

Ἐσαύτως, ὁ ἐκ τῶν κορυφαίων σεμνωμάτων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Καρδινάλιος Βοστώνης Cushing, ὁμιλῶν τὴν 16ην Ἀπριλίου 1963 ἐνώπιον πανηγυρικῆς ὁμηγύριως τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν ἐπὶ τῇ 100ῇ ἐπετειῶ τοῦ «Boston College Theological Conference», τοῦ ἀνωτάτου τούτου ρωμαιοκαθολικοῦ μορφωτικοῦ ἰδρύματος, μετὰ τὰς 18 πανεπιστημιακὰς Σχολὰς, ἐξῆρε τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐυγνωμονοῦντες θαυμάζομεν τὴν πνευματικότητα τῶν Ὁρθοδόξων... Ἡ πνευματικὴ κληρονομία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ὀφείλεται ἀπολύτως εἰς τὴν Ἀνατολήν»¹⁰.

Ἐυλόγως λοιπὸν τὰ δόγματα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας α) περὶ τοῦ «πρωτείου» τοῦ Πάπα, καθ' ὃ «ὁ Ρωμαῖος Ποντίφιξ ἡγεμονεῖ ἐπὶ σύμπαντος τοῦ κόσμου» καὶ β) περὶ τοῦ «ἀλαθήτου», καθ' ὃ ὁ Ρωμαῖος Ποντίφιξ εἶναι ἀλάθητος ὅταν «ex Cathedra» θεσπίζῃ διδασκαλίαν πίστεως, κρίνονται ὡς ἀπαράδεκτα ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς κρίνονται ὡς τοιαῦτα καὶ ἀπὸ τοῦς Παλαιοκαθολικοῦς καὶ τοῦς Προτεστάντας¹¹.

4. Τὸ πνεῦμα τῆς ἰσότητος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται τὸ ἱστορικὸν συμπέρασμα, ὅτι αἱ δύο Ἐκκλησίαι, ἡ Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Δυτικὴ, εἶναι ἀδελφαί, τὰς ὁποίας δυστυχῶς ἐχώρισαν οἱ καιροί, εὐλόγως δὲ σήμερον ἐπιποθοῦν τὴν ἑνωσίν των, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς προσευχῆς τοῦ Θεοῦ Ἀυτρωτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα του, «ἵνα πάντες ἐν ὄσιν». Ἐπομένως ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, οὐδαμῶθεν λαβοῦσα τὸ χρίσμα τῆς «μητρότης», παρὰ μόνον ἀπὸ ἰδικῆς τῆς ἐνδοκλιματικῆς Συνόδου, χωρὶς ἔρεισμά τι ἐκ τῆς Γραφῆς ἢ τῆς Παραδόσεως, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ διακηρύττῃ καθὼς ἔπραξε τοῦτο διὰ στόματος τοῦ μεγάλου αὐτῆς Πάπα Ἰωάννου ΚΓ', ὅτι διὰ τῆς Συνόδου ταύτης τοῦ Βατικανοῦ «ἡ Ἐκκλησία ἡ Καθολικὴ ὑψώθη εἰς τὴν δόξαν τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας, ἐπιθυμοῦν νὰ προβάλλῃ ἐαυτὴν ὡς μητέρα πάντων ἀγαθῶν, ὑπομονητικῶν, γεμάτων ἀπὸ συμπάθειαν καὶ καλὰς διαθέσεις διὰ τὰ τέκνα τὰ κειρωσμένα ἀπὸ αὐτῆν...».

Ὁ χωρισμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι γεγονός ἱστορικόν. Τὰ προκαλέσαντα τοῦτον αἰτία καὶ αἱ προσωπικαὶ εὐθῆναι τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων τοῦ 1054, ἐκτίθενται σαφῶς καὶ ἀμερολήπτως εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἱστορίας, ὡς ἀψευδῆ τεκμήρια τῆς πραγματικότητος. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀξία πάσης ἐξάρσεως

10. Παπαδοπούλου Ι., μν. ἑ. σ. 56-61.

11. Algermissen K., Christian Denominations, London, W.C., 1948, pp. 177-180. 230. Denzinger H., The Sources of Catholic Dogma, No 1839f. System. Index III. Καρμίρη Ι., Ἡ Β' ἐν Βατικανῷ Σύνοδος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Περιοδ. Ἐκκλησία», Ἀθήναι, Ὀκτ. 1, 1963, σ. 462.

ἡ πεφωτισμένη δῆλωση τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ', πρὸς τὴν Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ, κατὰ τὴν ἑναρξίν τῶν ἐργασιῶν τῆς δευτέρας αὐτῆς περιόδου (Σεπτ. 29, 1963). Εἶπεν: «Ἐὰν καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἴμεθα ὑπεύθυνοι τοῦ χωρισμοῦ τούτου, ζητοῦμεν ταπεινῶς συγγνώμην παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι νομίζουσι ὅτι τοὺς ἔχομεν πληγώσει...». Ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ δῆλωση τοῦ Ποντίφικου συνεπλήρωσεν ὅσα ὁ ἴδιος εἶπεν ἱερουργῶν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Κρυπτοφέρρης, τὸν Αὐγούστου 1963. Τότε, ἀφοῦ ἐχαράκτηρισεν ὡς «ἀναχρονιστικὰς τὰς παρανοήσεις τοῦ παρελθόντος», ἠύχθη ὅπως «ὁ Κύριος μᾶς ἀξιώσῃ, ἵνα ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τῆς Ἱστορίας, τὴν φωνὴν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία εἰς τὸ μέλλον πρέπει ἔτι περισσότερο νὰ καταστῇ ἡ κατευθυντήριος γραμμὴ ἡμῶν καὶ ἡ ἰσχὺς ἡμῶν».

Πλέον ἐκφραστικὸς καὶ πλέον ἀντικειμενικὸς ὁ Καρδινάλιος Cushing, εἰς τὴν ὁμιλίαν του, περὶ τῆς ὁποίας ἐκάμαμεν ἤδη λόγον, ἀναφερόμενος εἰς τὰς ἐναντίον τῶν Ὁρθόδοξων αἰτιάσεις τῶν πλείστων ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων, διὰ τὸν ἐπελθόντα χωρισμόν, διηρωτήθη, κατ' ἀξιόλογον σχῆμα λόγου, εἰπών: «Ἐχουν παράπονόν τι ἐναντίον μας οἱ Ὁρθόδοξοι ἀδελφοί μας;» Ἀπαντῶν εἰς τὸ ἐρώτημά του τοῦτο ἀπρηθίμησε μετὰ χριστιανικῆς τωόντι παρρησίας εἰπὼν μετὰξὺ ἄλλων: «ἔχουν ὑπ' ὄψιν των οἱ Ὁρθόδοξοι τὴν πραγματικὴν γλῶσσαν ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, ὅταν ὁμιλοῦντες περὶ ἐνώσεως λέγουν ὅτι «πρέπει νὰ ἐπανέλθουν, πρέπει νὰ ὑποταχθοῦν καὶ πρέπει νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ὑπακοήν...»¹².

Ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων γεγονότων τούτων στηρίζεται ἡ ἀπόφασις τῆς ἐν Ρόδῳ συνελθούσης τὸν Σεπτέμβριον 1963 Β' Πανορθόδοξου Διασκέψεως, καθ' ἣν, ἀποδεχθεῖσα αὕτη τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηνῶν, προέβασεν ὅπως ἡ κατὰ Ἀνατολᾶς Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία προτείνῃ τῇ σεβασμίᾳ Ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἑναρξίν διαλόγου ἐπὶ ἴσοις ὅροις. Ἡ ἐννοια τοῦ ὅρου τούτου καταφαίνεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως εἶναι αἱ δύο ὁμότιμοι ἀδελφοί, θυγατέρες τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων.

5. Αἱ δογματικαὶ καινοτομίαι.

Τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1963, μετὰξὺ τῶν θεμάτων «τῆς αὐθεντικῆς καὶ ἀρχαίας διδασκαλίας» συζητήθη καὶ τὸ ἀπερὶ τῆς Ἰπεραγίας Παρ-

θένου Μαρίας, Μητρὸς τῆς Ἐκκλησίας». Τὸ θέμα τοῦτο ἐνδιαφέρει σπουδαίως τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὸ περὶ Παρθένου Μαρίας ζήτημα ἀποτελεῖ ὑπόθεσιν δύο θεομητορικῶν δογμάτων, τὸ τῆς ἀσπίλου αὐτῆς συλλήψεως καὶ τῆς εἰς οὐρανόν, μετὰ θάνατον, ἐνσώμου ἀναλήψεως αὐτῆς. Τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἀνήγαγον εἰς δόγματα πίστεως, καθὼς εἶπαμεν, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Πάπας Πῖος Θ' τῷ 1854, τὸ δὲ δεύτερον ὁ Πάπας Πῖος ΙΒ' τῷ 1950. Ἡ ὑπόθεσις ὁμῶς τοῦ ζητήματος ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς ἐξαιρέτους «προνομίας» τῆς Θεοτόκου, αἱ ὁποῖαι, καθὼς καὶ τὰ ὡς ἄνω δόγματα, δὲν συμβιβάζονται ποσῶς μετὰ τὴν διδασκαλίαν οὔτε τῆς Γραφῆς οὔτε τῆς Παραδόσεως. Ἐπομένως, τὰ περὶ τῆς Ἰπεραγίας Παρθένου Μαρίας θεοπισθέντα καὶ διδασκόμενα ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν ἀπαράδεκτον δογματικὴν καινοτομίαν. Καθὼς δὲ εἶπομεν, δόγματα δὲν θεσπίζονται διὰ μονομεροῦς ἀποφάσεως μιᾶς Ἐκκλησίας καὶ δὴ διὰ προσωπικῆς ἐπιταγῆς (Βούλλας) τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτῆς. Ἡ ἐνέργεια τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποτελεῖ παρέκκλισιν ἀπὸ τὸν ἀπαγορευτικὸν Κανὼνα τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν ὅποιον ἀνεφέραμεν ἀλλαχοῦ. Ἄλλ' ἄς ἐπαναλάβωμεν, ὅτι τὸ δικαίωμα τῶν δογματικῶν θεσπισμάτων ἔχει μόνη ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὑπὸ τὴν κανονικὴν αὐτῆς ἐννοίαν συγκροτούμενη, καθὼς ὀρίζει τὸ ἱστορικῶς δημοκρατικὸν τῆς Ἐκκλησίας πολίτευμα. Ἰπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς αὐτῆς ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι καὶ αὐθεντικὴ καὶ ἀλάθητος.

*

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι Λατῖνοι θεολόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγῆται κατηγοροῦν τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ στασιμότητι τῶν δογματικῶν τῆς πίστεως ἐξελιξέων καὶ τῆς Παραδόσεώς της. Μέλφονται αὐτὴν διότι ἔχεται στερεῶς τῶν θεμελιῶν τῆς πίστεως, καθὼς ἐθεμελίωσαν αὐτὰ αἱ ἐπτὰ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Μὲ περισσεῖαν δὲ ἀφελείας — ἄς εἴπωμεν — εἰς ἐκ τούτων, ἐδρεύσας μάλιστα καὶ ἐν Ἀθήναις, ὡς Οὐνίτης Ἐπίσκοπος, γράφει τὰ ἐξῆς, διὰ νὰ συγκρίνῃ τὴν δραστηριότητα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἀδράνειαν τῆς Ὁρθόδοξου. Λέγει λοιπόν: «Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐξελίχθη καὶ διοικητικῶς καὶ λειτουργικῶς. Διοικητικῶς, διὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου δημιουργίας τῶν Πατριαρχείων τῆς μέχρι τέλους τοῦ τετάρτου αἰῶνος, καὶ μετὰ τὴν αὐξομείωσιν τῆς ἐπιρροῆς καὶ τῆς δικαιοδοσίας ἐκάστου, ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν σκοπῶν τῶν χωρῶν, μεταγενεστέρως δὲ διὰ τῆς δημιουργίας τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Λειτουργικῶς δὲ διὰ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ τύπου τῶν λειτουργιῶν μετὰξὺ τοῦ 4ου καὶ 6ου αἰῶνος, καὶ τοῦ διαρκοῦς πλουτισμοῦ τῆς ὑπερόχου ἱεραῆς ὑμνογραφίας τῆς μέχρι τοῦ 9ου αἰῶνος. Δὲν ἔπαυσε καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ προσαρμόζεται, ἂν καὶ βραδέως, πρὸς τὰς συνθήκας τῶν καιρῶν, καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν σκληρὰν ἐποχὴν τῆς δου-

12. Παπαδοπούλου Ι., ἐνθ' ἄνωτέρω.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀνάγκη προπαρασκευῆς.

Αἱ περὶ τὴν Γ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῆς Ρόδου συζητήσεις συνεχίζονται, τῶν μὲν αἰτιωμένων τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς, τῶν δὲ ἀπολογουμένων αὐτῶν. Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς ἐπισήμου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος λίαν εὐσυνόπτως καὶ εὐστόχως ἔκρινε τὴν Διάσκεψιν δηλώσας τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἀπόφασις ἱκανοποιεῖ ἀπολύτως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Τόσον ἡ Ἱερά Σύνοδος ὅσον καὶ ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας εἶχον καθοδηγήσει τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία μετέβη εἰς Ρόδον. Ἡ θέσις μας ἔναντι τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν εἶναι σαφῶς διατυπωμένη. Ἀναμένομεν ἐνδειξῆν καλῆς θελήσεως ἐκ μέρους τοῦ Βατικανοῦ, ἡ ὁποία μέχρι στιγμῆς δὲν ἐφάνη. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐμμένει εἰς τὰ προνόμιά του περὶ «ἀλαθίτου» καὶ «πρωτείου». Εἰς πρόσφατον ἐγκύκλιόν του τονίζει, ὅτι «ἀπατώνται ὅσοι πιστεύουν, ὅτι ἡμεῖς θὰ ἀποστῶμεν τῶν προνομίων μας, τὰ ὁποῖα θεόθεν ἐδόθησαν διὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου». Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, δὲν εἶναι εὐκολὸς ὁ διάλογος «ἐν ἴσοις ὄροις». Ἡ Πανορθόδοξος Διάσκεψις ὀρθῶς ἀπεφάσισεν, ὅτι διὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ διαλόγου παρίσταται ἀνάγκη δευτέρας προπαρασκευῆς καὶ δημιουργίας τῶν καταλλήλων συνθηκῶν».

Τὸ Ἐφημεριακόν.

Ἡ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀποφασισθεῖσα αὔξησις τῶν ἀποδοχῶν τῶν Ἐφημερίων εἰς χωρία κάτω τῶν 1500 κατοίκων μέχρι τῆς ὀριστικῆς ρυθμίσεως τοῦ γενικωτέρου θέματος τῆς δικαίας μισθοδοσίας τῶν Ἐφημερίων εἶναι εἰς καλὸς οἰωνός, παρέχων τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ ρύθμισις αὕτη δὲν θὰ μείνῃ κενὸς λόγος. Ὁρθῶς δὲ παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ ἡμερησίου Τύπου, ὅτι «ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εὐεργετοῦνται ἐκ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐκδηλώσεως μερίμνης διὰ τὸν Κλήρον, εἶναι οἱ πάσχοντες περισσότερον».

Ἡ Ἐκκλησία ἐκτιμᾷ δεόντως τὴν ἀπαρχὴν ταύτην τοῦ ἐμπρόκτου ἐνδιαφέροντος τῆς Πολιτείας καὶ πιστεύει, ὅτι δὲν εἶναι πλέον μακρὰν ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρόβλημα τοῦ ἐφημεριακοῦ μισθολογίου θὰ εὖρη τὴν εὐκαίαν λύσιν του, τὴν ἀπαιτοῦσαν κυρίως καλὴν θέλησιν καὶ στοργήν, διότι αἱ ἀντικειμενικαὶ δυσκολίαι οὔτε ἦσαν ποτὲ οὔτε καὶ εἶναι ἀνυπερέβλητοι. Τὸ ἔθνος οὕτω καὶ οἱ ἰθύνοντες αὐτὸ θὰ ἀποδείξουν, ὅτι ἔχουν συνείδησιν ὄχι ἀπλῶς μιᾶς κοινωνικῆς ἀδικίας, ἡ ὁποία ἀπετέλει στίγμα, ἀλλὰ καὶ τῆς ἥν τὸ ἐφημεριακὸν Σῶμα ἔχει διὰ τὴν ἐθνικὴν μας ὑπόστασιν σημασίας, χθὲς καὶ σήμερον καὶ αὔριον. Ἡ λύσις τοῦ Ἐφημεριακοῦ δὲν εἶναι μόνον ἐπιβεβλημένη πρῶξις δικαιοσύνης πρὸς μίαν τάξιν, ἀλλὰ κυρίως ἀνταπόκρισις πρὸς μίαν ὑπεράτατην ἀνάγκην,

λείας, κατορθώσασα νὰ συντηρήσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν μετὰ τῶν ὑποδοχῶν λαῶν».

Καὶ συνεχίζει: «Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, μετὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῇ ζωτικότητα καὶ δραστηριότητα, ἐπεξετάθη εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἐξημέρωσεν ἀγρίου λαοὺς καὶ μετέδωκε τὴν χριστιανικὴν πίστιν, πιστῇ εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Κατ' ἀνάγκην ἐπομένως ἐξειλίχθη περισσότερον. Μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι καθοδηγεῖται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς καὶ ὡς ζῶν ὄργανισμὸς καὶ μετὰ τὴν θεόθεν διὰ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς δοθεῖσαν αὐτῇ ἐξουσίαν τοῦ ποιμαίνειν τε καὶ βόσκειν τὰ λογικὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ προστατεύῃ καὶ καθοδηγῇ αὐτά, συνέχισε τὴν παράδοσιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, φθάσασα μέχρι τῆς εἰκοστῆς τοιαύτης».

Ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ταύτης ἐθέσπισεν ὠρισμένα δόγματα πρὸς τὸ συμ-

φέρον τῶν ψυχῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας, πλὴν οὐδὲν τούτων εἶναι, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι, ἀντίθετον ἢ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰ θεσπισθέντα δόγματα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν πρὸ τοῦ χωρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ὁποίων τούναντίον στηρίζονται. Ἐξεταζόμενα ἐπομένως μετὰ εἰλικρινῆς πνεύμα κατανοήσεως καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς παραδόσεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων, θὰ διελευκαίνοντο καὶ εἰς τὰ ὄμματα παντὸς καλῆς θελήσεως ὀρθοδόξου θεολόγου, καὶ δὲν θὰ ἀποτελοῦν ἐμπόδιον εἰς τὴν ποθητὴν ἔνωσιν»¹³.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. Ι. Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.Θ.
τ. Διευθυντῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
Βοστώνης

13. Γρηγορίου Π., «Σχέσεις Καθολικῶν καὶ Ὀρθοδόξων», Ἀθήναι, 1958, σ. 598.

συνυφασμένην μὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους.

Κωνσταντῖνος Ρουζίτσκη.

Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ὁ ὀρθόδοξος θεολογικὸς κόσμος ἐπληροφόρηθη τὸν κατὰ τὴν 19ην Νοεμβρίου ἐπισυμβάντα θάνατον τοῦ πρωθιερέως καὶ πρωτάνεως τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας Κωνσταντῖνου Ρουζίτσκη. Ὅταν πρὸ μηνὸς περίπου ἐγένοντο αἱ ἐορταὶ ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς Θεολογικῆς ταύτης Ἀκαδημίας, ὁ πατὴρ Ρουζίτσκη παρὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας του ἐφαίνετο θαλερώτατος μὲ σφρῆγος νεανικόν. Ἄλλ' ἤδη ὁ Κύριος ἐκάλεσεν αὐτὸν πλησίον Του.

Ἐνεκα τῆς θαυμαστῆς δράσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Οὐκρανίαν ὡς ιερέως καὶ ιεροκήρυκος εἶχε κληθῆ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν Πεντανείαν τῆς Ἀκαδημίας. Οὗτοι ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην καθοδήγησίν του ἐξεπαιδεύθησαν ἑκατοντάδες νεαρῶν στελεχῶν τῆς σημερινῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Δι' αὐτό, ὡς ἀναφέρει σχετικῆ ἀνακοίνωσις Μόσχας, ὁ θάνατός του δημιουργεῖ μέγα κενὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην καὶ ἰδίως εἰς τὸν τομέα τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν στελεχῶν της.

Ἐπὶ πλέον ὁ πατὴρ Ρουζίτσκη ἦτο μέγας φιλέλληλον, τοῦθ' ὅπερ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ εἶναι εἰς τῶν ἀντιπροέδρων τοῦ Σοβιετοελληνικοῦ Συνδέσμου. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δημιουργεῖται ἐν κενόν διὰ τοῦ θανάτου του.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ τάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ἐκ τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν του νὰ ἀναδείξῃ ἀνταξίους συνεχιστὰς τοῦ ἔργου του. Ὡσαύτως εἶθε νὰ ἀναδειχθῇ ἄξιος διάδοχός του εἰς τὴν ἑνδοξον Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Μόσχας.

Ἡ μνήμη τοῦ Κέννεντυ.

Πρὸ τινων ἡμερῶν, αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ μετ' αὐτῶν δλόκληρος ὁ κόσμος ἐτίμησαν τὴν πρώτην ἐπέτειον ἀπὸ τῆς δολοφονίας τοῦ προέδρου Τζὼν Φιτςέραλντ Κέννεντυ.

Ὁ ἀείμνηστος Πρόεδρος εἶπεν εἰς τινὰ δημογορίαν του: «Μία χώρα ἀποκαλύπτει τὸ πνευματικόν της ἐπίπεδον διὰ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους τιμᾷ καὶ διὰ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ἐνθυμεῖται». Τὰ μνημόσυνα καὶ αἱ ἄλλαι σεμναὶ ἐκδηλώσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐτιμήθη ἡ μνήμη του εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς, ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ θάνατός του, ὅστις ἐπεσφράγισε τὸ ἔργον του διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ μείνῃ φωτεινὸν ὄροσημον εἰς τὴν συνείδησιν τῶν γενεῶν καὶ ἀνταποκρίνεται, ὡς θυσία, εἰς τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὸν θαυμασμόν τῆς Ἱστορίας. Διότι ὑπῆρξε θυσία πρὸς τὸ ἰδεώδες τῆς ἠθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους τὸ ὑπὸ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους ἀνέκαθεν πολεμούμενον, ἀλλὰ παραμένον πάντοτε ἄτρωτον. Ἡ τιμὴ πρὸς ἄνδρα ὡς ὁ πρόεδρος Κέννεντυ, τόσο ἀνθρώπινη, πηγαία καὶ καθολικῆ, εἶναι τρανῆ

ἀπόδειξις ὅτι καὶ ἡ πατρίς του καὶ ἡ οἰκουμένη πιστεύουν εἰς τὰ ἰδεώδη, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος εἰργάσθη καὶ προσέφερε τὸ αἷμά του, καὶ ὅτι αὐτὰ θὰ κατισχύσουν ἐν τέλει.

Ὡλοκληρωμένοι ἐπιστήμονες.

Κατόπιν ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαίδευσης καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας πᾶσαι αἱ Ἀνώταται Σχολαὶ μελετοῦν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τὴν λήψιν μέτρων πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Αὐτὸ εἶναι λίαν εὐχάριστον καὶ ἐλπιδοφόρον. Ὅτι ἡ Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσις εἰς πολλὰ σημεῖα χρήζει ἀναγεννήσεως καὶ ἀναδιάρθρωσεως ἔχει καταστῆ πλέον κοινὴ συνείδησις πασῶν τῶν τάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν ταύτην πρέπει πρὸ πάντων νὰ ληφθῇ μέριμνα διὰ τὸν πνευματικὸν προσανατολισμὸν τῶν ἀνωτάτων πνευματικῶν ἰδρυμάτων μας. Οἱ φοιτηταὶ καὶ σπουδασταὶ δὲν πρέπει εἰς τὰ ἰδύματα ταῦτα νὰ βλέπουν ἀτροφοῦντα τὰ πνευματικὰ αὐτῶν ἐνδιαφέροντα, ἀλλ' ἀντιθέτως πρέπει νὰ τὰ βλέπουν ἀναζωπυρούμενα, ἀναπτυσσόμενα καὶ τιθέμενα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἰδεωδῶν τοῦ Ἔθνους. Πρὸς τοῦτο δεόν νὰ δοθῇ ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὸ νὰ μὴ περιορίζηται ἡ μόρφωσις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰ μαθήματα τῆς στενῆς ἐιδιότητος, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ ἐπεκτεινῆται καὶ εἰς τομεῖς σχετικούς πρὸς τὴν κοσμοθεωρικὴν καὶ βιοθεωρικὴν διαφύωσιν συμφῶνως πρὸς τὰς ἑλληνορθόδοξους παραδόσεις. Μόνον οὕτοι θὰ γίνων ἀληθεῖς καὶ ὠλοκληρωμένοι ἐπιστήμονες.

«Πεδίον ἀκτινοβολίας».

Εἰς τὸ εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν μνημονευθὲν ἐγγράφον τοῦ Ὑπουργείου Ἐκπαίδευσης καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ὀρθῶς ἐξαιρεται ἡ ἐθνικὴ ἀποστολὴ τῆς ἀνωτάτης παιδείας. Ὡς σημειοῖ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὁ ὑφυπουργὸς κ. Ἀκρίτας, «ὁ μείζων γεωγραφικὸς χώρος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν πεδῖον ἀκτινοβολίας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Σήμερον ὁ χώρος οὗτος κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶναι πρόθυμοι νὰ δεχθῶν τὴν ἑλληνικὴν συμπαραστάσιν, διὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὴν πλήρη ἀνάπτυξιν τῶν οικονομικῶν καὶ πνευματικῶν τῶν δυνάμεων. Ἡ χώρα μας δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ πάλιν τὸν ἱστορικὸν ρόλον της εἰς τὸν τομέα τοῦτον. Τὸ ἔργον θὰ ἀναλάβῃ κατὰ κύριον λόγον ἡ Ἑλληνικὴ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις, ἡ ὁποία καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς σπουδαστὰς θὰ μορφώσῃ καὶ Ἑλλήνας ἐπιστήμονας θὰ προπαρασκευάσῃ διὰ τὸ ἐξωτερικόν, ἀκόμη καὶ τμήματα ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων δύναται νὰ ἰδρῶσῃ εἰς χώρας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς».

Αἱ ἀναμφιβόλως ὠραῖαι αὐταὶ προοπτικαὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνων καρποφόρος πραγματικότης, ἐὰν δὲν συνδεθῶν μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναζωπυ-

ορήσεως και προβολής των Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπειτα θὰ ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις νὰ χορηγήσῃ τὰς ἀναγκαίαις πιστώσεις, διὰ νὰ καταστή ἔπι τέλους δυνατὴ ἡ ἐναρξίς λειτουργίας τοῦ Ἰνστιτούτου Ἀφρικανοασιατικῶν Σπουδῶν παρὰ τῆ Θεολογικῆ Σχολῆ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διατί χρονίζει τόσο πολὺ ἡ χορήγησις τῶν ἀναγκαιουσῶν πιστώσεων; Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο θὰ συνετέλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν προβολὴν τοῦ ἑλληνορθόδοξου πνεύματος εἰς τὰς ἀφρικανοασιατικὰς χώρας.

Ἑομαδικὴ ψαλμωδία.

Ὡς ἀνεγράφη εἰς τὴν στήλην τῶν «Χρονικῶν», τὸ κέντρον τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως τῆς Σιών ὁργανώνει ἔτος εἰδικῶν μαθημάτων δι' ἀλληλογραφίας και προφορικῆς διδασκαλίας πρὸς μόρφωσιν προσώπων ἰκανῶν νὰ διευθύνουν τὴν ὁμαδικὴν ὑμνωδίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας διαφόρων περιοχῶν. Ἡ συμμετοχὴ ὅλων τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἱερὰν ὑμνωδίαν κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν θεομὴν ἐπιθυμίαν, ἡ ὁποία ἐξεφράσθη διὰ τοῦ «περὶ Λειτουργικῆς» διατάγματος τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ φροντίζουν διὰ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου εἰς τὴν θείαν λατρείαν, τί πρέπει νὰ γίνῃ παρ' ἡμῶν; Πρέπει οἱ ἀρμόδιοι ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες και δὴ οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι μας νὰ δώσουν ὄψησιν εἰς τὸ νὰ συμμετέχη ἐνεργῶς ὁ λαὸς τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, ὡς και εἰς τὴν ψαλμωδίαν τῶν ὠραιότερων και πλέον γνωστῶν ὕμνων. Πρὸς τοῦτο θὰ πρέπει οἱ ἱεροψάλται νὰ δίδουν τὸ σχετικὸν σὺνθημα και ἐπι πλέον νὰ ἐκπαιδευθῇ καταλλήλως εἰς τὰ Σχολεῖα και ἡ μαθητικὴ νεολαία τῆς πατρίδος μας.

Τὸ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» παρουσιαζόμενον παράδειγμα τῆς ὁμαδικῆς ψαλμωδίας τῶν ῥώσων πιστῶν, ἥτις δημιουργεῖ μεγάλην γοητείαν εἰς τὴν ρωσικὴν λατρείαν, θὰ ἠδύνατο νὰ παρακινήσῃ ἡμᾶς πρὸς ἐπιστροφήν εἰς τὸ παλαιοχριστιανικὸν καθεστῶς, καθ' ὃ ὁ λαὸς μετεῖχε ἐνεργότερον τῆς ἐν τῷ ναῷ ψαλμωδίας.

«Ἐρρίφθη εἰς τὸ κενόν».

Ὁρθῶς ἐγράφη, ὅτι «τὸ ἐφετερινὸν Νόμπελ τῆς Λογοτεχνίας ἐρρίφθη εἰς τὸ κενόν», ἐφ' ὅσον ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἐκπροσωποῦντα μίαν καθαρῶς ἀθειστικὴν ὑπαρξιακὴν φιλοσοφίαν Jean Paul Sartre. «Εἶναι ὄντως ἀπίστευτον πῶς ἡ Σουηδικὴ Ἀκαδημία ἐρχεται νὰ βραβεύσῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς ἠθικοὺς ἀντουργιὰς τῆς ἠθικῆς κρίσεως τῆς συγχρόνου νεολαίας, ὅταν μάλιστα ἡ Σουηδικὴ νεολαία ἔχη εἰς τόσο μεγάλην ἔκτασιν διαφθορὰ ἀπὸ τὰ κηρύγματα τοῦ Σάτρ». Ἀυστηρῶς ἡ πρᾶξις τῆς Σουηδικῆς Ἀκαδημίας εἶναι ἐκδήλωσις τῆς κρίσεως, ἡ ὁποία μαστίζει σήμερον και αὐτὰς τὰς τάξεις τῶν λεγομένων πνευματικῶν ἀνθρώπων. Οἱ αἰτιολογοῦν κατὰ τὸ πλείστον

πρόσωπα και καταστάσεις δι' ὅλους ἐξωτερικῶν ἡ μορφολογικῶν κριτηρίων και ἀδιαφοροῦν τελείως διὰ τὸν πνευματικὸν προσανατολισμὸν και πολὺ περισσότερον διὰ τὴν θερησκευτικὴν σφαιρὰν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

«Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπαγορευθοῦν».

Ὁρθῶς «ὁ Βόρειος» τῆς «Μακεδονίας» ὁμιλεῖ περὶ τῆς κρίσεως, τὴν ὁποίαν διέχεται τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων οὗτος παρατηρεῖ εἰστόχος: «Εἶναι ἀλήθεια χωρὶς ὑπερβολὴν ἂν τονίσωμεν, ὅτι σὲ λίγες χώρες συναντᾶ κανεὶς ἔντονη ἐπιθυμία γιὰ μελέτη και γνώση τῶν συγχρόνων ἐπιτευγμάτων τοῦ πολιτισμοῦ, ὅσον εἰς τὴν χώραν μας. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἀγρίβεια τοῦ καλοῦ και ὠφελίμου βιβλίου κρατεῖ εἰς ἀπόστασιν τὸ ἀγνώστον κοινόν. Ἀντὶ αὐτῶν τῶν χρησίμων και ὠφελίων βιβλίων, ποὺ θὰ ἐξέψωναν τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ και ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκδίδονται σὲ χιλιάδες ἑκατοντάδων τόμων σὲ τιμὲς προσιτῆς, ἐκδίδονται σωρηδὸν και τίθενται εἰς κυκλοφορίαν εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα, εἰς τὰ περίπτερα, εἰς τοὺς δρόμους γκακαστερικὰ βιβλία και φυλλάδια ὑποπτα και διαβρωτικὰ τῶν ἠθῶν και ἐθίμων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ θὰ ἔπρεπε ν' ἀπαγορευθοῦν πρὸ πολλοῦ, γιὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς πνευματικῆς καθαρότητος τοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς ὁμοῦς ἀδιαφοροῦν ἀρχαὶ και ἐκδόται πρὸς μεγάλην ἀπογοήτευσιν τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων».

Πῶς θὰ ἐπιτευχθῇ;

Σχετικῶς πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς λεγομένης «σεξουαλικῆς ἀγωγῆς» ὀρθῶς τονίζει «τὸ Βῆμα» εἰς ἕν εἰδικὸν ἄρθρον, ὅτι αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς τὴν παροχὴν πληροφοριῶν ἐπὶ βιολογικοῦ μόνον ἐπιπέδου, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνδύαζηται μετὰ σχετικῆς διδασκαλίας ἐπὶ ἠθικῶν, ψυχολογικῶν και πνευματικῶν προβλημάτων. Ἡ ὀρθὴ ἀντιμετώπισις τῶν γενετησιῶν ζητημάτων προϋποθέτει καθολικὴν ὀριμότητα και ἐσωτερικὴν ἰσορροσίαν. Γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε αὐτὸ πρέπει νὰ φροντίσουμε πρωτίστως νὰ διαμορφώσουμε ὀλοκληρωμένους ἀνθρώπους με βαθὴν αἴσθημα ἠθικῆς ἐδθότητος».

Ἀλλὰ πῶς θὰ ἐπιτευχθῇ αὐτό; Θὰ ἐπιτευχθῇ μόνον, ὅταν ἡ ἐνοποιὸς δύναμις τοῦ Χριστοῦ και τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐναρμονίξῃ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ νέου και καλλιέργη τὸ ἠθικὸν φρόνημα αὐτοῦ.

Ἀνησυχητικὴ διαπίστωσις.

Ἐκ τῶν στοιχείων, ἅτινα ἔχει συγκεντρώσει ἡ ὑπηρεσία ἀφροδισίων νοσημάτων τοῦ Ὑπουργείου Ὑγιεινῆς, κατὰ τὴν τελευταίαν ἑξαετίαν τὰ κρούσματα τῆς σφαιλίδος ἔχουν πολλαπλασιασθῆ εἰς τὸν τόπον μας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει και εἰς τὴν γειτονικὴν Ἰτα-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΑ ΟΝΟΜΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Τὴν 13ην Νοεμβρίου ἐ.ξ. ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἐώρτασε τὴν ὀνομαστικὴν ἑορτὴν αὐτοῦ. Τὴν πρῶταν ὁ Μακαριώτατος παρηκολούθησεν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν τὴν θείαν Λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομος. Τὴν θείαν Λειτουργίαν παρηκολούθησαν, συμπροσευχόμενοι ὑπὲρ υἰείας καὶ μακροημερεύσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρ-

χιεπισκόπου μας, οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί, οἱ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντες Ἀρχιερεῖς, ὁ ἱερός Κληρὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πικρὰ πλήθη τοῦ εὐσεβοῦς ἀθηναϊκοῦ λαοῦ. Ὁ κηρύξας τὸν θεῖον λόγον πανος. ἀρχιμ. κ. Παπουτσόπουλος ἐμνήσθη δι' ὀλίγων τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς ποιμαντορίας τοῦ ἐορτάζοντος, ὑπογραμμίσας τὴν ἀφοσίωσίν του καὶ τὴν σταθερὰν ἐμμονὴν του εἰς τὴν καθαρότητα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ὁ Μακαριώτατος μετέβη εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅπου

λίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὰ κρούσματα ἀπὸ τοῦ 1958 μέχρι σήμερον ἔχον εἰκοσαπλασιασθῆ.

Ἰδιαιτέρα ἔξαρσις τῶν νοσημάτων τούτων παρατηρεῖται κατὰ τὴν περίοδον τοῦ θέρους εἰς τὰς περιοχὰς τῶν θαλασσίων λουτρῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων, τῶν Ἀπόκριω, τῆς Πρωτομαγιάς κ.λ.π., κατὰ τὰς ὁποίας διάφοροι «κοινωνικαὶ ἐκδηλώσεις» διευκολύνουν τὰς ἠθικὰς ἀτασθαλίας.

Ὅλα τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ λάβῃ τὸ Ὑπουργεῖον Ὑγιεινῆς πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ, θὰ ἀποβῶν ἀκαρπα, ἐὰν παραλλήλως δὲν διοργανωθῆ συντονισμένη σταυροφορία πάντων τῶν ἀρμοδίων πρὸς καταπολέμωσιν τῶν διαφόρων φθοροποιῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τὴν νεολαίαν, οἷα εἶναι λ.χ. αἱ ἐκ τοῦ κινηματογράφου ἢ ἐκ τῶν ἄλλων συγχρόνων τρόπων τῆς ψυχαγωγίας προερχόμεναι.

Νὰ ἀπλουστευθοῦν.

Ἡ Κυβέρνησις φαίνεται σοβαρῶς καὶ ἀποφασιστικῶς διατεθειμένη νὰ ἐξαλείψῃ ἢ ἀοχικῶς νὰ περιστολῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ὑπὸ τῶν πολιτῶν περισταμένην ταλαιπωρίαν ἐκ τῶν οὐσιαστικῶς καὶ ψυχολογικῶς ἐπαχθῶν διατυπώσεων τῆς γραφειοκρατίας κατὰ τὰς συναλλαγὰς τῶν μὲ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας. Αἱ πολύπλοκοι αὐταὶ διατυπώσεις εἶναι περιτταὶ καὶ συντελοῦν μόνον εἰς τὸ νὰ δημιουργοῦν πλέγμα ἐχθρότητος πρὸς τὸ Κράτος, μαρτυροῦσαι ἀπαράδεκτον καὶ ἀναχρονιστικὸν πνεῦμα κατὰ τὸ ὅποῖον ὁ πολίτης δὲν εἶναι ὁ ἐργοδότης τῶν δημοσίων ὀργάνων, ποὺ ἔχουν ἀποστολὴν καὶ ἔργον τὴν ἐξυπηρέτησίν του, ἀλλὰ θῆμᾶ τῶν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι πλέον καιρὸς νὰ παύσῃ. Καὶ ἡ πολιτεία πρέπει νὰ προέλθῃ ταχέως εἰς τὴν λήψιν ὄλων ἐκείνων τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ τὸ καταστήσουν ἀπλὴν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος. Αἱ ἀληθῶς πολιτισμένοι χῶροι ἐξασφαλίζουν εἰς τοὺς πολίτας τῶν πᾶσαν δυνατὴν ἄνεσιν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰς σχέσεις τῶν μὲ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ καλλιεργοῦν εἰς αὐτοὺς εἰς τὸ ἀνώτατον ὅριον τὸ αἰσθηματὴς ἀξιοπρεπείας διὰ τῆς ταχείας καὶ ἀπροσκόπτου ἀνταποκρίσεως εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν κατὰ τὰς σχέσεις αὐτάς. Ἡ ἀπλοποίησης, λοιπόν, τῶν διαδικασιῶν καὶ

διατυπώσεων τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἶναι καθήκον ἐκ τῶν πρωτίστων διὰ μίαν Πολιτείαν, ἣ ὁποία θέλει νὰ εἶναι πράγματι σύγχρονος καὶ ἀληθῶς δημοκρατικῆ.

Νὰ καταργηθοῦν.

Νομίζομεν, ὅτι πολὺς εἶναι ὁ δισταγμὸς καὶ ἀδικαιολόγητος ἢ διστακτικότης τῶν ἀρμοδίων, ὅπως ἐπιβληθοῦν τὰ ἀναγκαιοῦντα μέτρα διὰ τὴν προστασίαν τῆς νεότητος.

Πρὸ καιροῦ δηλαδὴ ἡ Γενικὴ Ἀσφάλεια, κατόπιν εἰδικῆς ἐρεῦνης τῆς καὶ διαμαρτυρίας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ πολλῶν γονέων, προέτεινε τὴν κατάργωσιν τῶν ἀθρόως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων καὶ λειτουργούντων εἰς τὰ διάφορα δημόσια κέντρα μηχανικῶν παιγνίων. Εἰς τὴν σχετικὴν ἐκθεσίν τοῦ διοικητοῦ τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας ἀναφέρεται, ὅτι οἱ νέοι ποὺ συρράζουν εἰς τοιαῦτα κέντρα, διὰ νὰ ἐξοικονομήσουν χρήματα πρὸς ἀσκήσιν τοῦ ἐπιήλδους τούτου εἶδους ψυχαγωγίας, καταφεύγουν εἰς μικροκλοπὰς καὶ ἐξελίσσονται μετ' ὀλίγον εἰς συστηματικὰς κλέπτας καὶ κακοποιούς. Τονίζεται δέ, δι' ἀσείστον στοιχείων, ἡ γενικωτέρα φθοροποιὸς ἐπίδρασις τῶν μηχανικῶν παιγνίων καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν ἐξ αἰτίας τῆς σημειουμένην ἔξαρσιν εἰς τὰ κατὰ τῶν ἠθῶν ἐγκλήματα, μεταξὺ τῶν συγχαζόντων εἰς τὰ κέντρα αὐτὰ ἀνηλίκων. Ἡ ἐκθεσις συγκεκριμένως ἀναφέρει, ὅτι «δὲν εἶναι σπάνια αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀνήλικοι, προκειμένου νὰ ἐξοικονομήσουν ἀσήμαντον χρηματικὸν ποσὸν διὰ νὰ παίξουν, ὑπέστησαν ἀσελγῆς πράξεις παρὰ διεστραμμένων ἀτόμων συγχαζόντων εἰς τὰ ἐν λόγω κέντρα».

Κατόπιν τῆς ἀναφορᾶς ταύτης, τῆς ὁποίας ὅλος ὁ ἡμερήσιος τύπος ἐξῆρε τὴν σημασίαν, ἔθεωροῦμεν ὡς βέβαιον, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Ἀσφαλείας θὰ προήρχετο ἀμέσως εἰς τὴν λήψιν νομοθετικῶν μέτρων πρὸς ἄρσιν τοῦ τόσο προφανοῦς κοινωνικοῦ τούτου κινδύνου. Καὶ ὅμως χρονίζει νὰ τὸ πράξῃ ἀδικαιολογητῶς. Ἄς τὸ πράξῃ λοιπόν. Καὶ ἃς ἀπαγορευθῆ ἀπολύτως ἡ διενέργεια παιγνίων διὰ μηχανικῶν συσκευῶν εἰς τὰ δημόσια κέντρα, ὅπως ἀκριβῶς προτείνει ἡ Ἀστυνομία.

προσῆλθον καὶ τοῦ ἠυχῆθησαν υγιείαν καὶ μακροζωίαν οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ Σύνοδου, οἱ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντες Ἀρχιερεῖς, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σταυρὸς Κωστόπουλος, ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Παππᾶς καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, ὁ Δήμαρχος Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Πλυτᾶς, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Αστυνομίας Πόλεων κ. Καραμπέτσος, ὁ ἀστυνομικὸς διευθυντὴς Ἀθηνῶν κ. Ἀρχοντουλάκης, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Παπαϊωάννου, οἱ καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, οἱ διευθυνταὶ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, τὸ προσωπικὸν τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς, πλεῖστοι ἱερεῖς καὶ πλῆθος κόσμου.

Τὰς εὐχὰς τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου διεβίβασε πρὸς τὸν ἐορτάζοντα Ἀρχιεπίσκοπον ὁ Αὐτάρχης τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως κ. Παπαθανασιάδης.

Τηλεγραφικῶς ἠυχῆθησαν ἔτη πολλὰ εἰς τὸν Μακαριώτατον ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας καὶ οἱ λοιποὶ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιεπίσκοποι τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Ἡ Ἱερά Σύνοδος παρακολουθοῦσα ἀγρύπνως τὸ θέμα τῆς ρυθμίσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ μισθολογίου ἀπεφάσισεν ὅπως ζητήσῃ παρὰ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως τὴν χορηγίαν ἐπιδόματος ἐκ πεντακοσίων (500) δραχμῶν κατὰ μῆνα εἰς τοὺς Ἐφημερίους τῶν ἐνοριῶν κάτω τῶν 1.500 ψυχῶν.

Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Σεβ. Μητρ. Βορροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλινίκου, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονυσίου καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνοῦ, ἐπεσκέφθη πρὸς τοῦτο τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς ὃν ἀνέπτυξε τὸ θέμα. Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐκτιμῶν πλήρως τὰς ὑπὸ τοῦ Ἱερ. Κλήρου προσφερομένας εἰς τὸ ἔθνος ὑπηρεσίας καὶ τὰς οικονομικὰς δυσκολίας ὑφ' ἃς διαβιοῖ, μετὰ χαρῆς ἀπεδέχθη τὸ αἴτημα καὶ ὑπεσχέθη ὅτι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου θὰ χορηγῆται τὸ ἐκ πεντακοσίων δραχμῶν ἐπίδομα εἰς τὴν ὡς ἄνω κατηγορίαν τῶν Ἐφημερίων.

Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἠυχαρίστησεν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τὸν κ. Πρωθυπουργὸν διὰ τὴν γενναίαν αὐτοῦ προσφορὰν ὑπὲρ τῆς οικονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν Ἐφημερίων μας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος εἰς ἐπανειλημμένας αὐτῆς συνεδριάσεις ἠσχολήθη μὲ τὸ θέμα τῆς πληρώσεως τῶν κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν ἐν ὄψει καθυστερήσεως ἐπιψηφίσεως τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτο ἐκάλεσε εἰς συνεργασίαν καὶ τὸν ἐπί τῆς Ἐθν. Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν ὑφυπουργὸν κ. Α. Ἀκρίταν, ὅστις λόγω τῆς παρεμπροσθέντος ἐν τῷ μεταξύ ἀσθενείας του προσῆλθεν εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης Πέμπτης 26 Νοεμβρίου. Ἐν τῷ μεταξύ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητρ. Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονυσίου, Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, Θήρας κ. Γαβριὴλ καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνοῦ κατήρτισε σχέδιον μεταβατικῆς διατάξεως, ἥτις καὶ ἐτέθη ὑπ' ὄψιν τοῦ κ. Ὑφυπουργοῦ κατὰ τὴν ἐν λόγω συνεδρίαν. Ὁ κ. Ὑφυπουργὸς ὑπεσχέθη ἀμέριστον τὴν συμπαράστασιν τῆς πολιτείας πρὸς λύσιν τοῦ ἐπείγοντος τούτου ζητήματος, παρέλαβε δὲ τὴν με-

ταβατικὴν διάταξιν ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἀνακοινῶν συντόμως τὰς ἐπ' αὐτῆς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄριθμ. Πρωτοκ. 2853
Διεκπ. 1067

Ἀθήνησι τῇ 24 Νοεμβρίου 1964

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ 1296

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην

Παρακαλοῦμεν ἐφαρμοσθῆ ὑπ' ἀριθμ. 117931/25-9-1964 Ἐγκύκλιος Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν περὶ ἀνασυγκροτήσεως διὰ διορισμοῦ μελῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων βάσει ἀρθροῦ 33 Α.Ν. 2200/1940 STOP. Μετὰ τοιαύτην συγκρότησιν νέον Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον προβῆ εἰς διορισμὸν νέων Ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων περὶ ὧν ἀκολουθεῖ τηλεγράφημα STOP. Ὡσαύτως παρακαλοῦμεν ἐφαρμοσθῆσι 1) ὑπ' ἀριθμ. 131965/27-10-1964 Ἐγκύκλιος τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου περὶ ἀνασυγκροτήσεως τοπικῶν Συμβουλίων Παραρτημάτων Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ 2) ὑπ' ἀριθμ. 149267/14-11-1964 περὶ ἀνασυγκροτήσεως τοπικῶν Συμβουλίων Ο.Δ.Ε.Π.

† Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Πρόεδρος.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον, αὐθήμερον.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλιππαῖος.

Ἄριθμ. Πρωτ. 2862
Διεκπ. 1066

Ἀθήνησι τῇ 24ῃ Νοεμβρίου 1964

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ 1297

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην

Παρακαλοῦμεν ἐφαρμοσθῆ ὑπ' ἀριθμ. 11751/24-9-1964 Ἐγκύκλιος Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν περὶ συγκροτήσεως Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων βάσει ὑπ' ἀριθμ. 4352/1964 Νομοθετικοῦ Διατάγματος δυναμένου Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων διορίσασιν τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Ὑμετέρας ἀποφάσεις δημοσιευθήσονται μερίμνη ὑμῶν εἰς ἐφημερίδα Κυβερνήσεως.

† Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Πρόεδρος.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον, αὐθήμερον.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλιππαῖος.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 7ης μέχρι τῆς 25ης Νοεμβρίου 1964 ἐχοροστάτησεν εἰς ἱερὸς Ναοὺς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' αὐτῷ Θεοφιλοτάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε συνεδριῶν τῶν Συμβουλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς συνεργασίαν τοὺς Διευθυντὰς διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν κλπ.

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 8ῃ Νοεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

- Τῇ 22ῃ Νοεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

- Τῇ 24ῃ Νοεμβρίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἐορτάζοντος ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης Πλάκας.

Ἐτέλεσε: Τῇ 8ῃ Νοεμβρίου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἐν πολέμοις πεσόντων Λεσβίων.

Προήδρευσε: Τῇ 11ῃ Νοεμβρίου τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὀφθαλμιατρείου Ἀθηνῶν.

- Τῇ 16ῃ Νοεμβρίου τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

- Τῆ 17ῃ τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.
- Τῆ 18ῃ τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.
- Τῆ 19ῃ καὶ 20ῇ Νοεμβρίου τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.

Π α ρ ε κ ά θ η σ ε: Τῆ 16ῃ Νοεμβρίου εἰς τὸ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας παρατεθὲν δεῖπνον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τιμὴν τῶν ἀντιπροσωπεῖων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι μετέσχον τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου.

Π α ρ έ θ ε σ ε: Τῆ 17ῃ Νοεμβρίου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Χίλτον γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν μετασχουσῶν τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀντιπροσωπεῖων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκαθάρων Ἐκκλησιῶν.

Π α ρ έ σ τ η: Τῆ 17ῃ Νοεμβρίου εἰς τὴν δεξίωσιν τῆς Αἰγυπτιακῆς Πρεσβείας πρὸς τιμὴν τῶν συνέδρων τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

Ἐ π ε σ κ έ φ η: Τῆ 22α Νοεμβρίου εἰς τὴν κλινικὴν τὸν ἀσθενούντα Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κορινθίας κ. Προκόπιον.

Ἐ δ έ χ η: Τῆ 7ῃ Νοεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἐλασσώνος κ. Ἰάκωβον, τοὺς πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτας Δημόπουλον καὶ Παπουτσόπουλον καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Ἰπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πετρούνακον καὶ κ. Σιδέρην.

- Τῆ 9ῃ Νοεμβρίου τὸν ἱεροκλήρικα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πάρου καὶ Νάξου πανοσ. ἀρχιμ. Ἀμβρόσιον Στάμεναν, τὸν ἱεροκλήρικα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου πανοσ. ἀρχιμ. Δωρόθεον Στέκαν καὶ τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Χρυσ. Νεαμονιτάκην.

- Τῆ 11ῃ Νοεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πατρῶν κ. Κωνσταντίνον, τὸν Ἀρεοπαγίτην κ. Παπαϊωάννου καὶ τὸν Διευθυντὴν τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς κ. Παπούλαν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γιαννακοπούλου.

- Τῆ 14ῃ Νοεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ναυπακτίας καὶ Ἐθρυτανίας κ. Δαμασκηνὸν καὶ τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου καὶ Γενικὸν Διευθυντὴν Ὁρηκοσιμάτων τοῦ Ἰπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Μάρκον Σιώτην.

- Τῆ 16ῃ Νοεμβρίου τὰς ἀντιπροσωπεῖας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι μετέσχον τῆς Γ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως.

- Τῆ 21ῃ Νοεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον καὶ Μηθύμνης κ. Κωνσταντίνον καὶ τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Παναγιωτάκον.

- Τῆ 23ῃ Νοεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Λευκάδος καὶ Ἰθάκης κ. Δωρόθεον, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν καὶ Ναζαρέτ κ. Ἰσίδωρον, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Παναγιωτάκον, τὸν ἱεροκλήρικα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πανοσ. ἀρχιμ. Αὐγουστίνον Καντιώτην, τὸν ἠγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην καὶ τὸν διευθυντὴν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προέβη εἰς τὴν καθάρεισιν τοῦ Μητροπολίτου πρ. Πάφου Φωτίου, ἀνακηρυχθέντος αἰθαίρετος καὶ ἀντικανονικῶς Ἀρχιεπίσκοπου τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ διασταμενῶν πρὸς τὸν κανονικὸν Ἀρχιεπίσκοπον Αὐστραλίας κ. Ἰεζεκιήλ. Ὁ πρῶν Πάφου Φώτιος προσέλαβε ὡς βοηθὸν του τὸν παλαιοσημερολογίτην ἐπίσκοπον Σαλαμίνος Θεόκλητον.

Ἅγιον Ὅρος

Ὁ Διοικητὴς Ἁγίου Ὄρους κ. Ἐμμανουήλ Ρούνης, προσφωνῶν τὸν προσφάτως ἐπισκεφθέντα τὸ Ἅγιον Ὅρος Μακαριώτατον Πατριάρχην τῶν Σέρβων κ. Γερμανόν, εἶπε μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«... Τὸ Ἅγιον Ὅρος προσδέχεται τὰς εὐχὰς καὶ τὰς εὐλογίας σας. Καὶ γνωρίζομεν ὅτι τιμᾶτε τὴν πνευματικὴν παράδοσιν, τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς αἰῶνας τῆς ἀγιωρευτικῆς ἀθλήσεως. Εἰς τὸ ἡγιασμένον αὐτὸ βουνὸν τῆς Ἑλλάδος, οἱ πιστοὶ τῆς Ὁρθοδοξίας συνεκεντρώθησαν καὶ χωρὶς καμμίαν διάκρισιν λατρεύουν καὶ ὑμνοῦν τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης. Τὸ Ἅγιον Ὅρος, μετὰ τὸν χιλιετῆ βίον του, ἀνεγνωρίσθη διὰ τοὺς ὀρθοδόξους ὅλου τοῦ κόσμου ὡς στίβος ἀρετῆς, ὡς κέντρον πνευματικῶν ἀγῶνων καὶ ὡς Θεοῦ εὐρημα πρὸς κατοικίαν ἀγίων ἀνδρῶν...».

Μακαριώτατε, ὁ Θεὸς ἤνωσε τοὺς λαοὺς μας, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Σερβίαν ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ. Καὶ συμπορευόμεθα ἐν Χριστιανικῇ ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ ἐν ἔργοις ἀρετῆς. Γνωρίζομεν, Μακαριώτατε, ὅτι ἀβασίλευτος εἶναι ἡ λάμψις καὶ ἡ δύναμις τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς τοὺς συγχρόνους καιροὺς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία προσφέρει μῆνυμα ἀγάπης, εἰρήνης, ἐλευθερίας, ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης...».

Ἡ Α.Μ. ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανὸς ἀπαντῶν εἶπε μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Αἶναι μοι ἀγαπητὴ καὶ ἀξιότιμη κ. Διοικητά,

Θεριμῶς εὐχαριστῶ διὰ τὸν χαριετισμὸν. Ὑπῆρξατε πιστὸς διερμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων μου. Ἐγὼ πλήρη συνείδησιν τῆς σημασίας τοῦ Ἁγίου Ὄρους δι' ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανοὺς, ἀλλ' ἰδιαίτερος διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους Σέρβους.

Ἐνας Σέρβος, ὁ προπάτωρ τοῦ σερβικοῦ ἔθνους, Στέφανος Νεμάνια, ἐγκατέλειψε τὸν βασιλικὸν θρόνον καὶ ἦλθεν ἐδῶ διὰ νὰ ζῆσθ ὡς ἀπλοῦς μοναχός. Αὐτὸς μετὰ τὸν υἱὸν του Ἅγιον Σάββαν ἀπ' ἐδῶ ἔλαβον φωτισμὸν καὶ δυνάμεις διὰ τὴν θεμελίωσιν καὶ ὀργάνωσιν τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ δὲ θεμέλια αὐτὰ διαπνέονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ κυριαρχούντος ἐδῶ, τὸ ὅποιον μετέφερον εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν σερβικὸν λαόν.

Αἶναι μοι ἀγαπητὴ καὶ ἀξιότιμη κ. Διοικητά,

Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐγκραδίτητα τῶν ὀραίων λόγων σας. Ἐδοκιμάσαμεν ἰδιαίτερον χαρὰν διὰ τὴν γνωριμίαν σας. Ἡ εὐγένεια, τὸ ἥθος σας καὶ ἡ καλωσύνη σας μᾶς κατέκτησαν καὶ θὰ διατηρήσωμεν τὴν ἀνάμνησιν τῆς γνωριμίας σας.

Κατὰ τὴν ἐδῶ ἐπίσκεψίν μας ὑπῆρξατε ὁ φύλαξ ἀγγελὸς μας. Σὰς εὐχαριστῶ καὶ σὰς ἀπευθύνω εὐλογίαν καὶ εὐχὰς διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων σας, τὰ ὁποῖα ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως σὰς ἐνεπιστεύθησαν. Αἱ εὐχαί μου καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ μαζί σας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας ἀπεδέχθη τὴν διὰ λόγους ὑγείας παραίτησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Ἰωάννου. Τὴν 23ην Ὀκτωβρίου ἐ.ε. ἐξελέγη ὡς διάδοχός του ὁ Πανιερώτατος Ἐπίσκοπος Πριάσοβ κ. Δωρόθεος, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπίσημος ἐνθρόνισις ἐγένετο εἰς τὴν Πράγαν τὴν 25ην Ὀκτωβρίου 1964.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ ἡμερήσιος τύπος τῶν Ἰνδιῶν ἔδωκε μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Παύλου Στ' περὶ μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς Βομβάην κατὰ τὸ Ρωμαιοκαθολικὸν Εὐχαριστιακὸν Συνέδριον. Ἀχόμη καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βουδδιστῶν ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «Ἐνῶ ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου ἀκούομεν μόνον φωνὰς μίσους καὶ μαχῶν, ὑπερ ἐπιβεβαιούται καὶ ἐκ τῆς ἐκρήξεως τῆς ἀτομικῆς βόμβας τῆς Κίνας πλησίον ἀκριβῶς τῶν συνόρων μας, ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰ μηνύματα τοῦ Βούδδα καὶ τοῦ

Ίησού. "Ενεκα τούτου είμεθα εύτυχείς διά τήν επίσκεψιν του άντιπροσώπου του Χριστού".

— Το πρόγραμμα του άρξαμένου Ευχαριστιακού Συνεδρίου εις Βομβάην περιλαμβάνει εκθέσεις, διαλέξεις, συνέδρια, τελετάς και λειτουργίας, μετάδοσιν των μυστηρίων τής Ιερουσύνης, του βαπτίσματος, του χρίσματος και του γάμου. Άλλά και οι παράγοντες του περιηγητικού κόσμου, οι έμποροι, βιομήχανοι και βιοτέχναι άντιμετωπίζουν τας άπαιτήσεις χιλιάδων προσκυνητών.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

'Εν Basel τής Έλβετίας εξέδοθη έν «τιμητικών τεύχος» διά τον ρωμαιοκαθολικόν καθηγητήν τής Θεολογίας Ernst Gaugler. Το τεύχος τούτο εκτός τής εικόνας του θεολόγου τούτου παρέχει τον περι αυτόν λόγον του καθηγητού Dr. Kurt Stalder, διαδόγου του Gaugler εις την έδραν τής Καινής Διαθήκης έν τή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου τής Βέρνης και τέσσαρα εκλεκτά κηρύγματα αυτού. Ώσαύτως θα εκδοθή το έξηγητικόν έργον του Gaugler.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

'Η (άγγλικανική) Σύνοδος εκκλησιαστικών άνδρών έλαβε κριτικήν στάσιν έναντίον του σχεδίου ενώσεως των Άγγλικανών και Μεθοδιστών έν Άγγλία. Έλπίζεται, ότι ή κριτική αυτή θα είναι άφέλιμος και θα όδηγήση εις την επανεξέτασιν των προβαλλομένων ένστάσεων και την άρσιν των δημιουργουμένων δυσχερειών.

— Ο από του 1955 επίσκοπος του Τέξας Dr. John Elbridge Hines εξέλέγη ως νέος Πρόεδρος τής Προτεστάντικης Έπισκοπελιανής Έκκλησίας έν ταις Ήνωμέναις Πολιτείας τής Άμερικής.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

'Η ήγεςία τής Ευαγγελικής Έκκλησίας έν Hessen και Nassau τής Γερμανίας, άπευθυνθεΐσα προς το Συμβούλιον τής Ευαγγελικής Έκκλησίας τής Γερμανίας, ζητεί να γίνουν παραστάσεις εις το Παγκόσμιον Συμβούλιον των Έκκλησιών έναντίον του Άρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου διά την πολιτικήν του δράσιν έν Κύπρω, ήτις κακώς έρμηνευομένη και κατανοουμένη θεωρείται ως «βαρύ σκάνδαλον (!) δι' όλην την Χριστιανωσύνην» και διά την μετάδοσιν του σωτηρίου μηνύματός της εις τον κόσμον.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

"Ενα «μέγαν φίλον τής χριστιανικής κινήσεως τής ενότητος» όνόμασεν ο Γενικός Γραμματεΐς του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Έκκλησιών κ. Βίσσερτ Χούφτ τον Μακ. Πατριάρχην Μόσχας και πάσης Ρωσίας κ. Άλέξιον, ο όποιος κατά την επίσκεψίν του εις Γενεύην τον παρελθόντα Σεπτέμβριον επεσκέφθη το νέον κτίριον του Συμβουλίου τούτου και έπαρασημοφόρησε τον κ. Βίσσερτ Χούφτ με το παράσημον του άγ. Βλαδιμήρου. Ο κ. Χούφτ ειπεν εις σχετικήν προσφώνησίν του, ότι ο ρώσος πατριάρχης με γενναία και άποφασιστικά βήματα, — οια είναι ή είσοδος τής Ρωσικής Έκκλησίας εις το Οικουμενικόν Συμβούλιον και ο όρισμός μονίμου Ρώσου άντιπροσώπου του Πατριαρχείου Μόσχας εις Γενεύην — προήγαγε σημαντικώς τας σχέσεις τής Ρωσικής Όρθοδοξίας και του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Έκκλησιών. Είναι μεγάλη ύπόθεσις, συνέχισεν, το ότι «μετά πολλούς αιώνας, καθ' ούς αι Έκκλησίαι τής Ανατολής και τής Δύσεως ούδεμίαν έπαφην είχαν μετ' άλλήλων, τώρα διεξάγουν ένα γνήσιον διάλογον».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Το Βασιλικόν Ύπουργείον των Ήξωτερικών ανακοινού, ότι ζητούνται δύο καθηγηται άγαμοι, διπλωματούχοι τής εκκλησιαστικής μουσικής και γνώσται τής άγγλικής ή τής γαλλικής ή τής άραβικής γλώσσης, προς κατάληψιν θέσεως εις την έν Λιβάνω Ύρατικήν Σχολήν Μπελεμεντίου.

Οι ενδιαφερόμενοι δύνανται να ζητήσουν περισσοτέρας πληροφορίας προσερχόμενοι εις το Βασιλικόν Ύπουργείον των Ήξωτερικών, Διεύθυνσιν Έκκλησιών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά Μητρόπολις Ήλείας

'Εχοντες υπ' όψει τους Θεΐους και Ίερούς Κανόνας τής Όρθοδόξου ήμών Έκκλησίας και τας διατάξεις των άρθρων 46, 47 και 48 του Α.Ν. 2200/1940 «περί Ίερών Ναών και έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν τής κενής έφημεριακής θέσεως του Ίερού Ναού Άγίου Χαράλάμπους Χανακίων-Άλποχωρίου, καλοϋμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό του Νόμου όριζόμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις το επίσημον Δελτίον τής Έκκλησίας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμίν τα δικαιολογητικά των, προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν αυτών ως υποψηφίων.

'Εν Πύργω τή 10 Νοεμβρίου 1964

† Ο Ήλειας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

'Εχοντες υπ' όψει τας διατάξεις των άρθρων 46 και 63 του Α.Ν. 2200/40 «Περί Ίερών Ναών και Έφημερίων», καλοϋμεν τους βουλομένους και έχοντας τα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως καταλάβωσι την κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού Διακόνου τής ένορίας του Ίερού Ναού Παναγίας Δεξιās Θεσσαλονίκης, ίνα υποβάλωσιν ήμίν έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης σχετικής αίτησιν μετά των άπαιτουμένων δικαιολογητικών προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν υποψηφίου προς πλήρωσιν τής άνωτέρω κενής Διακονικής θέσεως.

'Εν Θεσσαλονίκη τή 13 Νοεμβρίου 1964

† Ο Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

'Ιερά Μητρόπολις Πατρών

'Εχοντες υπ' όψει τα άρθρα 46, 47 και 48 του Α.Ν. 2200/1940 «Περί Ίερών Ναών και Έφημερίων» ως έτροποποιήθη και διά μεταγενεστέρων Νομοθετικών Διαταγμάτων, προκειμένου να προβώμεν εις ανακήρυξιν υποψηφίου προς πλήρωσιν τής κενής έφημεριακής θέσεως του έν Κρήνη Ίερού ένοριακού Ναού του Άγίου Άθανασίου, καλοϋμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό του Νόμου όριζόμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως έν τώ Δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμίν σχετικήν αίτησιν μετά των δικαιολογητικών έγγραφων των.

'Εν Πάτραις τή 17η Νοεμβρίου 1964

† Ο Πατρών ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Γενικόν Νευροψυχιατρικόν Νοσοκομείον Άθηνών

Το Γενικόν Νευροψυχιατρικόν Νοσοκομείον Άθηνών προκειμένου να προβή εις την πλήρωσιν συμφώνως προς τας διατάξεις του άρθρ. 13 παρ. 2 του Ν.Δ. 3097/54 και τής παρ. 1 του άρθρ. 50 του Α.Ν. 2.200/1940 μιās θέσεως Ίερέως επί βαθμῶ 8φ, καλεΐ τους ενδιαφερομένους και κεκτημένους το νόμιμα προσόντα όπως έντός 30 ήμερών από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης υποβάλωσιν εις την Γραμματεΐαν του Ίδρύματος (Δαφνί) τας σχετικές αίτήσεις μετά των άπαιτουμένων δικαιολογητικών των.

Διά πλείονας πληροφορίας οι ενδιαφερόμενοι δύνανται ν' άπευθύνονται εις την Γραμματεΐαν του Ίδρύματος κατά τας εργασιμούςς ήμέρας και ώρας.

'Εν Άθήναις 6 Νοεμβρίου 1964

Ο Πρόεδρος
ΛΕΩΝ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

ΔΩΡΕΑ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΤΟΛΗΣ

Ὁ ὑπέργηρος συνταξιούχος ἱερέυς, πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Παναγιώτης Θεοδοσιάδης διατέλεσας μαθητῆς τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς κατὰ τὰ ἔτη 1894-1899 ἐδώρησεν εἰς τὴν Ριζαρείου Σχολὴν μίαν ἱερατικὴν λειτουργικὴν στολὴν ἵνα αὐτὴ δωρηθῆ εἰς τὸν πρῶτον πτυχιούχον τῆς Σχολῆς, ὅστις ἤθελεν ἱερωθῆ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (†), Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Ἱστορικὴ καὶ κριτικὴ μελέτη. Ἐκδόσις δευτέρα. Ἀθῆναι 1964. Ἐκδ. περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Τύποις: Μονοτυπικὰ συγκροτήματα Τσιρώνη, Μενάνδρου 4. Σελ. ιε' † 356.

Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσοστόμου, Παύλου τοῦ Ἀποστόλου ἑμίλια πρὸς Ἀθηναίους. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία». Ἀθῆναι, 1964. Σελ. 20.

Κωνσταντίνου Π. Καβαρνοῦ, τ. Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βορείου Καρολίνας, Ἀθανάτου ζωῆς σύμβολα καὶ ἐνδείξεις. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστὴρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. Σελ. 198.

Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐταιρία (Λαϊκῶν Θεολόγων), Εἰσήγησις καὶ Σχέδιον τῶν κυριωτέρων διατάξεων τοῦ ὑπὸ κατάρτισιν νόμου περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀθῆναι, Ὀκτώβριος 1964. Σελ. 71.

Ἐπιφανίου Ι. Θεοδοροπούλου, Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ Μασωνία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Ἀπάντησις εἰς τὸ «Τεκτονικὸν Ἴδρυμα τῆς Ἑλλάδος». Ἐλεγχος καὶ ἀνασκευὴ τῆς Βίβλου αὐτοῦ «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Τεκτονισμός». Ἐκδόσεις «Πάτμος» — Σαρρῆ 10. Ἐν Ἀθῆναις 1964. Σελ. 142.

Κορινθιοὶ συγγραφεῖς (1863—1963). Βιογραφικὰ — Βιβλιογραφικὰ. Ἐκδόσις δευτέρα βελτιωμένη καὶ ἐπληρωμένη μετὰ βιογραφίων ἐτέρων διακεκριμένων Κορινθίων. Ἐπιμελεία. Σωζ. Θωμοπούλου. Ἀθῆναι 1964. Σελ. 87.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Ἀπόστολος Τίτος. Ὀκτώβριος 1964. Τεύχος 10.
 Χαρούμενο Σπίτι. Νοέμβριος 1964. Τεύχος 154.
 Ζωή. 12 Νοεμβρίου 1964. Ἀριθ. 2416.
 Ἀκτίνες. Νοέμβριος 1964. Ἀριθ. 255.
 Ἑλληνοχριστιανικὴ ἀγωγή. Νοέμβριος 1964. Ἀριθ. 142.
 Ἑλληνικὰ θέματα. Ὀκτώβριος 1964. Ἀριθ. 104.
 Ἑλληνικὰ θέματα. Νοέμβριος 1964. Ἀριθ. 105.
 Συζητήσεις. Νοέμβριος 1964. Τεύχος 59.
 Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς. Ὀκτώβριος 1964. Ἀριθ. 10.
 Ὁ ὅσιος Γρηγόριος. Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1964. Τεύχος 4.
 Irenikon. 1964. No 3.
 Ἡ Σάλλιγγ' τοῦ Εὐαγγελίου. Νοέμβριος 1964. Τεύχος 11ον.
 Ὁ Ποιμὴν. Νοέμβριος 1964. Ἀριθ. 11.
 Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1964. Τεύχος 556-557.
 Ὁσία Εἰρήνη ἡ Χρυσοβαλάντου. Ὀκτώβριος 1964. Τεύχος 97.
 Ὁ Σωτὴρ. 11 Νοεμβρίου 1964. Ἀριθ. 202.
 Ἀμπελος. Νοέμβριος 1964. Ἀριθ. 11.
 Καθολικὴ. Ἀριθ. Φύλλον 1415.
 Ἀπολύτρωσις. Ὀκτώβριος 1964. Ἀριθ. Φύλ. 226.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
 Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.
 Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἔτησίως.
 Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Εἰς τὸ Κυνόσαργες.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τῆς Ρόδου (Β').

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/κης, Ἡ ἐπίσκεψις τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν (Β').

Πρωτος. Χρυσοστόμου Γιαλούρη, Καὶ τῆς Κοινωνίας λειτουργοί.

Ἀρχιμ. Ι.Α. Παπαδοπούλου, Μαριολογία (Α').

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

Βιβλιογραφία—Περιοδικά.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
 Μενάνδρου 4—Ἀθῆναι—Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
 Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα